Konfüçyüs

Erdemin Ardından Git

NOTOS KİTAP

Konfüçyüs
Erdemin Ardından Git

İngilizceden Çeviren
Işıtan Gündüz

Notos Kitap Yayınevi
İnönü Caddesi, Emektar Sokak, No: 18/1
Gümüşsuyu 34427 İstanbul
0212 243 49 07

Giriş

Konfüçyüs (K’ung tez) Çin’in en büyük düşünürü ve siyaset kuramcısı. Çin halkı, Konfüsyüsçülük adıyla anılan yaşam biçimine, değerler bütününe ve dinsel inançlara iki bin yıldır bağlı yaşıyor.

Konfüçyüs’ün yaşamına ilişkin bilgiler yetersiz olmakla birlikte elde bulunanlar onu az çok doğru bir bağlam ve zaman çerçevesine konumlandırmakta yardımcı olabilir. Konfüçyüs, Lu Dükü Hsıang saltanatının yirmi ikinci yılı olan MÖ 551 yılında, Lu’da (bugünkü Shandong Eyaleti) doğdu. Konfüçyüs’ün ay yılının 8. ayının 27. günü doğduğuna ilişkin sav, tarihçiler tarafından kuşkuyla karşılanmasına karşın Doğu Asya’da 28 Eylül yaygın olarak Konfüçyüs’ün doğum günü kabul edilir. Örneğin, 28 Eylül Tayland’da “Öğretmenler Günü” olarak kutlanır ve resmi tatildir.

Kimi kaynaklarda Konfüçyüs’ün Shang soyunun MÖ 1450-1050 yılları arasında hüküm süren kral ailesinden geldiği, atasının Shang soyundan gelen Sung dükü olduğu öne sürülür. Tüm bu savların bir gerçeğe dayanmaktan çok onun soylu bir aileden gelmesi gerektiğine olan inançtan kaynaklanması büyük bir olasılıktır.

Konfüçyüs’ün aile adı K’ung ve kendi adı Ch’iu idi. Ancak Çin tarihinde kendisinden ya K’ung tzu ya da K’ung-fu-tzu (üstat K’ung) olarak söz edilir. Batı’da 18. yüzyılda türetilen Konfüçyüs ve Konfüçyüsçülük sözcüklerinin Çince bir anlamı yoktur.

Konfüçyüs daha üç yaşındayken babasını kaybetti. Yoksulluk içinde büyüyen Konfüçyüs geçimini bir süre devlet parklarında ve tahıl ambarlarında bekçilik, kâtiplik yaparak sağladı. Toplumu saran sefalet onu da derinden etkiledi.

İlk gençlik yıllarında klasik eğitim görme arzusuyla doluydu. Bu doğrultuda kendi kendini yetiştirdi. Büyüdüğü Lu ülkesi, Chou uygarlığının ritüellerinin ve müzik geleneklerinin korunduğu bir yerdi. Bu, ona eski yapıtları araştırma ve inceleme olanağı sağladı. Genç Konfüçyüs için

kuşkusuz önemli bir şanstı bu. On sekiz yaşına geldiğinde Sung'dan bir kızla evlendi. Bu evlilikten bir kız ve bir erkek çocuğu oldu.

Konfüçyüs'ün yaşadığı dönemde İmparator göstermelik bir konumdaydı. Çin'in birliği ise biçimsel kalmıştı. Ülke çok sayıda feodal devlet ve soylu aile arasında bölünmüştü. Egemenler uyruklarından vergi topluyor, onları zorla çalıştırıyor ve birbirleriyle savaşıyordu. Halk üstünde diledikleri gibi baskı kurmuşlardı.

Konfüçyüs bu duruma haklı bir çözüm bulunmasını istiyordu. Bu da egemenlerin çıkarlarını değil, uyruklarının mutluluğunu amaç edinecek bir yönetim reformuyla olanaklıydı. Vergiler indirilmeli, ağır cezalar hafifletilmeli, gereksiz savaşlardan kaçınılmalıydı. Ama Lu devletinin yöneticileri onun önerilerini görmezden geldi. Konfüçyüs yaşamı boyunca düşüncelerini gerçekleştirebileceği yetkileri ona sağlayan bir yöneticilik görevine gelebilmeyi hedefledi. Hiçbir zaman gerçekleşmeyen bu fırsatı beklerken çevresinde onun ilkelerine bağlı bir öğrenci topluluğu oluştu. Konfüçyüs eğitimini tamamlayan genç öğrencilerini yönetimde gerçekten önemli ve yetkili konumlara yerleştirmekte başarılı oldu. Öğrencilerinin kimileri görevlerini büyük bir beceriyle yaptı. Ama en başarılı olanlar üstatlarından daha uzlaşmacı olanlardı. Bu nedenle Konfüçyüs'ün düşünceleri, yaşadığı süre boyunca uygulamaları etkilemedi.

Konfüçyüs, Çin'de herkese açık ve herkesin yararlanabileceği bir eğitimi amaçlıyordu. Ondan önce soylular oğullarını belli sanatlarda eğitmek için özel hocalar tutar, devlet memurları alt kademelere gerekli teknikleri öğretirdi. Konfüçyüs, Çin'de öğretme sanatını bir meslek, bir başka deyişle bir yaşam biçimi olarak kuran ilk kişidir. Yaşamını bütünüyle öğrenmeye ve toplumu dönüştürüp geliştirmek amacıyla öğretmeye adamıştır. Tüm insanların eğitimlerinden kendilerine yarar sağlayacağına inanıyordu. Geleceğin olası yöneticilerini insan sevgisi ile tanıştırıyor, eğitimin kapılarını herkese açıyor ve öğrenmeyi yalnızca bilgi edinme olarak değil, bir kişilik yapılanması olarak da görüyordu.

Konfüçyüs öğrencilerine alışılmış biçimde ders vermek yerine onlarla küçük gruplar halinde ya da teker teker sohbet ederdi. Her öğrencisinin kişiliğini inceler ve onlardan bütünsel bir insan çıkarmaya çalışırdı. Aslında

tüm öğretisi ahlak temeline dayanıyordu. Ona göre devlet yönetimi, ahlakın daha geniş alanda kullanımıydı.

Öğrencilerinin zihinlerini zenginleştirmek için tarih, şiir, dans, müzik öğrenmelerini zorunlu sayıyordu. Ayrıca toplumda etkili olabilmeleri için onları insan ilişkileri konusunda hem kuram hem de uygulama düzeyinde bilgilendiriyor, değişik durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini öğretiyordu. Eğitim sırasında dogmatik ya da otoriter değildi. Öğrencileri onunla aynı görüşü paylaşmayınca gücenmiyor, hatta kimi zaman onların görüşünü kabul ediyordu.

Konfüçyüs bir devrim önermiyordu ama onun eğitimi devrimciydi. Onun eğitim yöntemi Çin'de köklü değişikliklere kapı açıyordu. İki farklı ilkeyi gözetiyordu:

1. Her insanın kendine ilişkin temel kararları verme hakkını ve yükümlülüğünü vurgulayarak otoriter yönetimin temellerini sarsıyordu.

2. Zeki ve kararlı olmaları koşuluyla en yoksul, en düşük kesimlerden gelenleri de öğrenciliğe kabul ederek soyluların yönetim teknikleri üstündeki tekelini kırıyordu.

Konfüçyüs'ün yaşamı, söyleminin yarattığı görkemli etkiye karşın son derece sade, Çinlilerin anlatımıyla "yalın ve gerçek"ti. Konfüçyüs'ün yaşamının yalınlığı ve gerçekliği, onun insan sevgisinin hakikati gözler önüne serdiğinin değil, kendi kendini eğitmenin ve insanın kendi kaderini çizme yetisine sahip olduğunun ifadesidir. Sıradan bir insanın saygın bir bilge ve önemli bir kişi haline gelebileceği inancı Konfüçyüs geleneğinin temellerine kök salmıştır. İnsanoğlunun ortak ya da bireysel çabayla eğitilebilir, gelişebilir ve kusursuzlaşabilir olduğuna vurgu Konfüçyüs düşüncesinde son derece önemlidir.

Konfüçyüs düşüncelerini uygulayabileceğini umduğu saygın bir devlet görevine elli yaşında getirildi. Ancak elinde gerçek bir yetki olmadığını görünce öfkeyle istifa etti. On yılı aşkın bir süre değişik ülkelere tehlikeli yolculuklar yaparak devlet yönetimini kendisine emanet edecek güçlü bir hükümdar aradı. Sonunda altmış yedi yaşında, kimi öğrencilerinin ona yaptığı Lu'ya dönme çağrısını kabul ederek anayurduna geri döndü. Amacı

öğretmenliğini sürdürürken bir yandan da çok sevdiği klasik geleneği sürdürecek çalışmalar yapmaktı. MÖ 479 yılında yetmiş üç yaşındayken öldü.

Seçmeler (Lun-yü)

Konfüçyüs geleneğinin en saygın metni kabul edilen Seçmeler (Lun-yü), büyük olasılıkla Konfüçyüs'ün ikinci kuşak öğrencileri tarafından derlendi. Konfüçyüsçü ruhu, biçim ve içerik olarak korumayı amaçlayan Seçmeler, üstadın yazılı ve sözlü ifadelerini içerir.

Seçmeler, Batılılar tarafından sıkça birbiriyle ilintisiz konuşmaların rastgele bir araya getirilmiş olmasıyla eleştirilir. Bu, Konfüçyüs'ün her gün sistemli olarak öğrencilerine pratik öğütler veren bir ahlakçı olarak görülmesi yanlışından kaynaklanır. Oysa Seçmeler'e bir ortak bellek, Konfüçyüsçü yolu ve üstadın anılarını sürdürmek ve onun yaşam biçimini yaşayan bir gelenek haline getirmek isteyenler için yazınsal bir aygıt olarak bakıldığında, Çin'de niçin yüzlerce yıldır saygınlığını yitirmediği anlaşılabilir. Seçmeler'de yer alan diyaloglar düşünce ve eylemleriyle Konfüçyüs'ü soyutlanmış bir birey olarak değil, ilişkilerin merkezindeki kişi olarak göstermeyi amaçlar. Daha doğrusu Seçmeler'deki diyologlar, Konfüçyüs'ün kişiliğini, onun hırslarını, korkularını, sevinçlerini, hazlarını, bağlantılarını ve tümünden önemlisi, kişisel bilgisini sergiler. Bu nedenle, Konfüçyüs'te odaklanan bu özenle seçilmiş sözlerin amacı, bir yorumda bulunmak ya da bir olayı kaydetmek değil, okuyucunun bu konuşmaların içine sürekli olarak girmesini sağlamaktır.

I - Düşünmeden Öğrenmek Zaman Kaybıdır

I. Üstat dedi ki: "Ülkesini erdemle yöneten bir kişi, konumunu hep koruyan ve tüm yıldızları kendisine bağlı kılan kutup yıldızı ile karşılaştırılabilir."

II. Üstat dedi ki: "Şiir kitabında 300 parça şiir var. Fakat tümünü bir cümleyle anlatabilirsiniz: Fesat düşüncelere sahip olma."

III. Üstat dedi ki: "Eğer halk yasalarla yönetilir ve cezalarla yola getirilmek istenirse, onlar kendilerini cezalardan kurtarmaya çalışacak ve bundan hiç utanç duymayacaktır. Eğer onlar erdemle yönetilir ve eğitimle yola getirilmek istenirse, utanç duyacaklar ve böylece iyi olmaya çalışacaktır."

IV. Üstat dedi ki:

"Kendimi on beş yaşında öğrenmeye verdim.

"İrademe otuz yaşında sahip olabildim.

"Kuşkulardan kırk yaşında kurtuldum.

"Göğün düzenini elli yaşında öğrendim.

"Sezgilerim yoluyla her şeyi altmış yaşında kavradım.

"Kalbimin isteklerini, doğru olan şeylere zarar vermeden yetmiş yaşında gerçekleştirebildim..."

V. Meng İ, [1] "anaya babaya sevgi ve bağlılığın ne olduğunu" sordu.

Üstat yanıtladı: "Onlara itaatsizlik etmemek demektir."

Daha sonra Fan Ch'ıh [2] ile giderken dedi ki: "Meng-sun (Meng İ) bana, ana babaya sevgi ve bağlılığın ne olduğunu sordu. Ben de, onlara itaatsizlik etmemektir dedim."

Fan Ch’ıh, “Bundan neyi kastediyorsunuz?” diye sordu

Üstat yanıtladı: “Ailemiz yaşarken onlara terbiyenin gereklerine göre hizmet etmeliyiz.

“Öldükleri zaman tören kurallarına göre onları gömmeli ve kurbanlar sunmalıyız.”

VI. Meng Wu da [3] gene anaya babaya sadakatin ne olduğunu sordu.

Üstat yanıtladı: “Ana baba çocuklarının hastalanmasından korkar.”

VII. Tzu-yü [4] de anaya babaya sadakatin ne olduğunu sordu.

Üstat yanıtladı: “Bu günlerde ana babaya sadakat ailenin geçimini sağlamak olarak anlaşılıyor. Ancak köpeklerle atlar da aynı şeyi yapıyor. Saygı olmazsa ikisini birbirinden nasıl ayırabilirsiniz?”

VIII. Tzu-hsia da anaya babaya sevgi ve bağlı lığın ne olduğunu sordu.

Üstat yanıtladı: “Zorunluluk ve biçim sorunudur. Ailesinin bir sıkıntısı olduğunda genç evlat bu sıkıntıyı üstlenip şarabını ve yiyeceğini onların önüne koyarsa, bu anaya babaya sevgi ve bağlılık sayılmaz mı?”

IX. Üstat dedi ki: “Hui [5] ile bütün gün konuştum. Söylediklerimin hiçbirine karşı çıkmadı. Bir budala gibiydi. Benden ayrılıp evine gidince özel yaşamını gözledim. Öğrendiklerini uygulama yetisine sahip olduğunu görünce, hiç de budala olmadığını anladım.”

X. Üstat dedi ki: “Bir insanın yaptığı işlere bak: Onun davranışlarına dikkat et. Dinlediği şeylere kulak kabart.

“Bir insan kişiliğini nasıl gizleyebilir?”

XI. Üstat dedi ki: “Bir kişi, eski bilgisini yeni bir şeyler öğrenerek geliştirmeye çalışırsa başkasının öğretmeni olabilir.”

XII. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insan bir araç değildir.”

XIII. Tzu-kung, "Üstün insan kimdir?" diye sordu. Üstat yanıtladı: "Söz söylemeden önce uygulamaya geçer, sonra uygulamasına göre konuşur."

XIV. Üstat dedi ki: "Büyük ve üstün kişilerin düşüncesi evrenseldir, yerel değildir."

XV. Üstat dedi ki: "Düşünmeden öğrenmek zaman kaybıdır. Bir şeyi öğrenmeden fikir ileri sürmek tehlikelidir."

XVI. Üstat dedi ki: "Yu,[6] sana bilginin ne olduğunu öğreteyim mi? Bir şeyi biliyorsan, onu bildiğini göster. Bir şeyi bilmiyorsan, onu bilmediğini kabul et. İşte bu, bilgidir."

XVII. Tzu-chang,[7] para kazanmak amacıyla bilgi edinmeye çalışıyordu.

Üstat dedi ki: "Çok dinle ve şüphelendiğin noktaları bir tarafa bırak ve ihtiyatlı söz söyle, yanlışın en aza iner. Çok şey gör, tehlikeli şeylerden uzaklaş ve davranışlarında ihtiyatı elden bırakma. O zaman pişman olmazsın. Bir kişi konuşma ve davranışlarında ne kadar az yanlış yapıyorsa o kadar çok kazanç sağlayacak demektir."

XIX. Dük Ai[8] sordu: "Halkı bağlı kılmak için ne yapılmalıdır?"

Üstat yanıtladı: "Doğruluktan ayrılma, yanlışlarını düzelt, yanlışlarını düzeltmez, doğruluktan ayrılırsan o zaman halk sözünü dinlemez."

XX. Chi K'ang[9] sordu: "Halkın hükümdarlarına karşı saygılı olması, sadakat göstermesi ve çok çalışması için ne yapmalı?"

Üstat yanıtladı: "Halk, ağırbaşlılıkla yöneten hükümdara saygı gösterir. Hükümdar, ailesine bağlı ve herkese karşı nazikse, ona bağlılık gösterirler. İyiyi yüreklendirir, bilmeyene elinden geldiği kadar öğretmeye çabalarsa, halk çok çalışır."

XXI. Biri Konfüçyüs'e dedi ki: "Neden devlet hizmetinde bir görev almıyorsunuz?"

Üstat yanıtladı: "Şiir kitabında anaya babaya bağlılığa ilişkin, 'Sen ana ve babana bağlıysan kardeşlik görevini yapmış olursun,' der. Bu davranış

devleti etkiler ve aynı zamanda hükümetin kurulmasını sağlar. Öyleyse, bir insan görev almak için niçin mutlaka devlet yönetiminde bulunsun?”

XXII. Üstat dedi ki: “Bir kişi inancı olmadan nasıl işini başarıyla yapabilir? İster küçük, ister büyük olsun, boyunduruk ve koşum olmadan arabalar nasıl yol alabilir.”

XXIII. Tzu-chang, “Bin yıl sonraki işleri bilmenin olanağı var mıdır?” diye sordu.

Üstat yanıtladı: “Yin sülalesi, Hsia sülalesinin devlet düzenini izledi.[10] Onların bir şeyler kattığı bilinmektedir. Chou hanedanı Yin hanedanının düzenini izledi.[11] Onlardan neyin alındığı ya da neyin eklendiği ortadadır. Belki bundan sonra gelenler, Chou’ları izleyeceklerdir. Yüzlerce yıl sonra bile olsa Chou’ların işleri bilinecektir.”

XXIV. Üstat dedi ki: “Kendisine ait olmayan bir ölüye sunu sunmak dalkavukluktur.”

“Doğru olan şeyi görüp de, bunu uygulamamak korkaklıktır.”

II - Erdem Olduğu Yerde Kalmamalı, Komşuları da Etkilemelidir

I. Üstat dedi ki: “Komşuluğu erdemli davranışlar güzelleştirir. Erdemin egemen olduğu bir yerde kalmak istemeyen bir kişi, akıllı olarak kabul edilebilir mi?”

II. Üstat dedi ki: “Erdemli olmayanlar yoksulluğa, sıkıntıya ve eğlenceye uzun süre karşı koyamazlar. Erdem, erdem içinde yer alır. Akıllı olanlar bunu arar.”

III. Üstat dedi ki: “Eğer irade erdem üstüne kurulursa, nefret uyandırıcı davranışlar olmaz.”

IV. Üstat dedi ki: “Gerçekten erdemli olan bir kişi başkalarını sevebilir ya da onlardan hoşlanmayabilir.”

V. Üstat dedi ki: “Zenginlik ve onuru herkes ister. Eğer bunlar doğru yolda kazanılmazsa, kısa sürede yitirilir. Yoksulluk ve düşkünlük insanların nefret ettiği şeylerdir. Eğer insanlar dürüst davranmazsa, bunlardan kendilerini sıyırmalarının olanağı yoktur.

“Büyük ve üstün insan erdemden uzaklaşırsa, o iyi bir ün kazanabilir mi?

“Büyük ve üstün insan, iki yemek arasında bile erdeme aykırı davranmaz. Acelesi olduğu zaman da ondan ayrılmaz, kargaşa içine düştüğü zaman da onu elden bırakmaz.”

VI. Üstat dedi ki: “Erdemi seven birini henüz görmedim, erdemden hoşlanmayan birinden nefret edene daha rastlamadım. Erdemli olan, ondan başka şeye değer vermez. Erdemli olmayandan nefret eden kişi, erdemsiz birinin kendisine yaklaşmasına izin vermeyerek erdemini yaşama geçirir.

“O kişi bir gün gücünü erdem için kullanabilecek mi? Onun gücünü bu yolda yeterli olmadığını hiçbir zaman görmedim.

“Böyle bir olay olabilir. Fakat ben görmedim.”

VII. Üstat dedi ki: “İnsanların yanlışları, üyesi olduğu sınıfın belirgin niteliğidir. Bir insanın kusurlarını görünce onun erdemli olup olmadığını anlayabilirsiniz.”

VIII. Üstat dedi ki: “Tao’yu sabahleyin duyabilirsen akşama tasalanmadan ölebilirsin.”

IX. Üstat dedi ki: “Tao’yu arzulayan kişi, kötü elbiselerinden ve kötü yemeklerinden utanıyorsa, bu kişiye önem vermeye değmez.”

X. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insan dünyada bir şeye karşı ne düşkünlük gösterir ne de onu küçümser. O, doğru şeyi izler.”

XI. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insan erdemi, küçük insan ise rahatını düşünür. Üstün insan yasalar üstüne kafa yorar, küçük insan ise kendi çıkarına bakar.”

XII. Üstat dedi ki: “Her zaman kendi çıkarını göz önünde tutmaya çalışan kişi çok çabuk düşman kazanır.”

XIII. Üstat dedi ki: “Ülke toplumsal kurallara uygun bir içtenlilikle yönetilirse, hiç karışıklık çıkabilir mi? Ülke içtenlikle yönetilirse toplumsal kurallara gerek var mı?”

XIV. Üstat dedi ki: “Yüksek bir konuma sahip olmadığın için telaşlanma. Elde edeceğin konumla yerleşikleşeceğinden kork. O konuma layık olup olamayacağından endişe duy.”

XV. Üstat dedi ki: “Ts’ang, benim kuramım her yeri kapsar.”

Öğrencisi Ts’ang yanıtladı: “Evet.”

Üstat dışarı çıktı. Öğrencileri birbirlerine sordu: “O, bu sözleriyle neyi anlatmak istedi?” Ts’ang şu yanıtı verdi: “Üstatımızın kuramı sadakat ve iyilikseverliği içine alır.”

XVI. Üstat dedi ki: “Değerli bir insan gördüğümüz zaman onun gibi olmayı düşünmeliyiz. Değersiz birisine rastladığımız zaman geri dönmeli ve kendimize bakmalıyız.”

XVIII. Üstat dedi ki: “Ailenize hizmet ederken eleştirilerinizde nazik olmalısınız. Sözlerinize aldırış etmediklerini görseniz bile saygıyı elden bırakmamalısınız. Bu sizi yorsa bile kızmayın.”

XIX. Üstat dedi ki: “Aileniz hayattayken uzak diyarlara gitmeyin. Gitseniz bile belli bir yeriniz olmalı.”

XX. Üstat dedi ki: “Bir kişi üç yıl babasının yolundan giderse, ona, anaya babaya bağlı kişi denir.”

XXI. Üstat dedi ki: “İyi ve üstün insanlar dünyayla yadsıyarak, bağlılıktan kaçınarak bağ kurar. Bağlantı kurmamalarının yolu başkalarına adil davranmaktan geçer.”

XXII. Üstat dedi ki: “Eski insanlar sözlerinde aşırılığa kaçmamışlardır. Çünkü yaptıkları işlerde başarıya erişemeyeceklerinden korkmuşlardır.”

XXIII. Üstat dedi ki: “Erdem olduğu yerde kalmamalı, komşuları da etkilemelidir.”

XXIV. Üstat dedi ki: “Erdemli insanlar yavaş konuşmalı, hızlı hareket etmelidir.”

XXV. Üstat dedi ki: “İhtiyatlı davranan çok az kaybeder.”

XXVI. Tzu-yu dedi ki: “Hükümdara hizmet ederken devamlı ona yanlışını söyleyen kişi gözden düşer. Arkadaşlar arasında kırıcı sözler kullanmak, arkadaşlığın bozulmasına yol açar.”

III - Cezayı Anlayışla Ver, Özenle Uygula

I. Üstat dedi ki: “Kung-yeh Ch’ang[12] iyi bir eş olabilir. O her ne kadar hapiste ise de suçlu değildir. Bunun için kızımı onunla evlendirdim.”

Üstat dedi ki: “Ülke iyi yönetildiği zaman Nan Yung[13] devlet hizmetinde bir görev aldı. Ülke kötü yönetildiği zaman da suç ve utançlardan uzak kalmasını bildi. Böylece onu ağabeyinin kızıyla evlendirdi.”

II. Üstat dedi ki: “Tzu-Chien[14] gerçekten üstün bir insandır. Eğer Lu’dan üstün insanlar olmasaydı, o bu üne erişebilir miydi?”

III. Tzu-kung sordu: “Bana ne ad verebilirsiniz?”

Üstat yanıtladı: “Sen bir kapsın.”

“Nasıl bir kap?”

Üstat, “Kıymetli taşlardan yapılmış bir kurban kabı,” yanıtını verdi.

IV. Birisi dedi ki: “Yung[15] gerçekten dürüst bir insandır ama iyi bir konuşmacı değildir.”

Üstat dedi ki: “Güzel konuşmanın ne yararı vardır? Başkalarını güzel sözlerle oyalayan bir kişiden çoğunlukla hoşlanılmaz. Onun dürüst bir insan olduğunu biliyorum. Fakat niçin mutlaka iyi bir konuşmacı olsun ki ?”

V. Üstat, Ch’i-tiao K’ai’yın[16] devlet hizmetlerinde yer almasını istiyordu.

O dedi ki: “Ben buna henüz layık değilim.” Bu söz Üstadı çok mutlu etti.

VI. Üstat dedi ki: “Benim ilkelerim uygulanmıyor. Bir sal alıp denizlere açılacağım. Bana arkadaşlık edecek kişi mutlaka Yu olacaktır.”

Tzu-lu bunu duyunca sevindi.

Bunun üstüne Üstat dedi ki: “Yu, benden daha cesurdur. O, bu gibi şeylerle ilgili hemen hüküm vermez.”

VII. Meng Wu, Tzu-lu’nun dürüst bir insan olup olmadığını sordu.

Üstat, “Bilmiyorum,” diye yanıtladı.

Yeniden sordu. Bunun üstüne Üstat dedi ki: “Bin savaş arabası olan bir ülkenin askeri işlerini yönetmek için belki Yu kullanılabilir. Fakat dürüst bir insan olup olmadığını bilmiyorum.”

“Ch’iu[17] için ne dersiniz?”

Üstat yanıtladı: “Bin ailelik bir kentte ya da yüz arabalık bir klan içinde, Ch’iu başkan olabilir. Fakat dürüst olup olmadığını bilmiyorum.”

“Ch’ıh[18] için ne söyleyebilirsiniz?”

Üstat yanıtladı: “Sarayda resmi elbiseler içinde Ch’ıh, konukları ve ziyaretçileri ağırlayabilir. Fakat dürüst olup olmadığına ilişkin bir yargım yok.”

VIII. Üstat, Tzu-kung’a dedi ki: “Kimi daha üstün buluyorsun, kendini mi, yoksa Hui’yi mi?”

Tzu-kung yanıtladı: “Kendimi Hui ile karşılaştırmaya nasıl cesaret edebilirim? Hui, bir noktayı anlar anlamaz o konunun bütününü öğrenir. Ben ise, bir noktayı anlayınca ancak o şeyin ikinci bölümünü kavrayabiliyorum.”

Üstat dedi ki: “Evet, onun gibi değilsin. Eminim ki sen ve ben onun gibi değiliz.”

IX. Tsai Yü[19] gündüzleri uyurdu. Üstat dedi ki: “Çürük tahta işlenmez, gübreden yapılmış duvara mala çalışmaz. İşte bu, Yü’dür. Onu yetiştirmeye çalışmam ne kadar boş değil mi?”

Üstat dedi ki: “Eskiden ben insanların sözlerini dinler ve onların yaptıklarına inanırdım. fiimdi ise onların sözlerini dinliyor ve davranışlarını

seyrediyorum. Bu değişikliğe Yü neden oldu.”

X. Üstat dedi ki: “Eğilmeyen bir kişi görmedim.”

Biri, “Shan Ch’ang[20] var,” dedi.

Üstat yanıtladı: “Shan Ch’ang arzularının etkisi altındadır. Onun eğilmeyen biri olması mümkün mü?”

XI. Tzu-kung dedi ki: “Bana yapılmasını istemediğim şeyleri başkasına yapmam.”

Üstat yanıtladı: “Ts’ze, sen bu kadar olgunlaşmış değilsin.”

XII. Tzu-kung dedi ki: “Üstadımızın ilkelerini duyduk. Fakat yaradılış ve Göğün Oğlu hakkındaki düşüncelerini henüz duymadık.”

XIII. Tzu-lu bir şey öğrenip de bunu başkasına öğretmeye fırsat bulamayınca bu şeyleri yeniden öğrenmek zorunda kalacağından korkardı.

XIV. Tzu-kung sordu: “Kung Wen,[21] Wen unvanını almak için ne yaptı?”

Üstat yanıtladı: “O çalışkandır ve öğrenmeye meraklıdır. Sormaktan çekinmez. İşte bundan Wen (bilgili) ünvanını almıştır.”

XV. Üstat, “Tzu-ch’an’ın[22] dört niteliğinin onu örnek insan kıldığını söyledi. O, davranışlarda alçak gönüllüydü. Büyüklerine saygıyla hizmet ederdi. Halka karşı nazikti ve halkı çalıştırırken çok adildi.”

XVI. Üstat dedi ki: “Yen P’ing[23] arkadaşlık ilişkilerinin nasıl kurulacağını biliyor. Bir insan arkadaşını uzun süredir tanımalı ve daha başlangıçta saygılı davranmalı.”

XVII. Üstat dedi ki: “Ts’ang Wen,[24] evinde büyük bir kaplumbağa besliyor. Onun için bir sığınak yaptı. Bu sığınağın sütunlarının başlıklarına dağ, kirişlerinin üstüne de kamış resimleri çizdirtti. Bu ne kadar akılsızca bir şey?”

XVIII. Tzu-chang sordu, “Tbu-wen, yeniden bakan oluşunun her seferinde sevindiğini hiç belli etmedi. Üç kez bakanlıktan atıldı, üzüldüğünü hiç göstermedi. Bu davranışıyla yeni bakana devlet işlerini nasıl yürüttüğünü anlatmak istiyordu. Bu bakan için ne dersiniz?”

Üstat yanıtladı: “O sadık bir insandır. Fakat erdem sahibi bir insan mıdır? Bunu bilmiyorum. Nasıl erdem sahibi olunabilir?”

“Bir subay prensini öldürdükten sonra, kırk ata sahip olduğu ülkesini ve atlarını bırakıp başka bir ülkeye gitti. Ancak, ‘Buranın da bizimkinden farkı yok,’ deyip orayı da terk etti. Gittiği bir başka ülkeden de aynı nedenle ayrıldı. Bu kişi için ne dersiniz?”

Üstat yanıtladı: “O temiz bir insandır. Erdem sahibi midir? Bilmem ama kişi bilgi sahibi olmadan nasıl erdem sahibi olabilir?”

XIX. Chi Wen,[25] üç kere düşünür ve sonra işe başlardı. Üstat bunu duyduğu zaman dedi ki: “İki kere düşünmek yeter.”

XX. Üstat dedi ki: “Bu ülke iyi yönetildiği zaman Ning Wu[26] akıllı bir insan gibi davrandı. Ülke karışıklık içinde olduğu zaman, budalaca davrandı. Ona akıllıca iş görmeyi başkaları öğretti. Fakat budalalık kendisine aittir.”

XXI. Üstat Ch’an’dayken[27] dedi ki: “Bırakın beni geri döneyim! Okulumdaki çocuklar dikkatsiz ve düşüncesiz. fiimdiye kadar bilgi elde etmeye çalıştılar ama kendilerini nasıl yöneteceklerini öğrenemediler.”

XXII. Üstat dedi ki: “Poe-i ve Shu-ch’i[28] kendilerine yapılan kötü davranışlara hiç aldırmaz. Bunun içindir ki düşmanları azdır.”

XXIII. Üstat dedi ki: “Wei-shang Kao’nun[29] dürüst bir insan olduğunu kim söylüyor? Biri ondan sirke istedi, o da bunu komşusundan alarak o adama verdi.”

XXIV. Üstat dedi ki: “Aldatıcı sözlerden, kurnaz davranışlardan ve aşırı saygıdan Tso Ch’iu-ming[30] utanç duymuştur. Ben de bunlardan utanç

duyarım. Birine karşı düşmanlığını saklayıp güler yüz göstermek. İşte Tso Ch'iu-ming bu gibi davranışlardan utanır. Ben de utanırım."

XXV. Üstadın yanında Yen Yüan ve Chi Lu[31] vardı. Üstat dedi ki: "Gelin bana yaşamdan istediklerinizi söyleyin."

Tzu-lu (Chi Lu) dedi ki: "Araba ve atlarım, güzel, kürklü elbiselerim olsun isterim. Bunları arkadaşlarıma da veririm. Onlar bu elbiseleri korumasalar da aldırış etmem."

Yen Yüan dedi ki: "Kusursuz bir insan olduğum için gururlu olmak istemem, ne de iyi olan işlerimi başkalarına göstermekten zevk alırım."

Tzu-lu dedi ki: "Sizin isteklerinizi de bilmek isteriz Üstadım."

Üstat yanıtladı: "Yaşlı olanlara rahatlığı sağlamak, arkadaşlara içtenlikle, gençlere ise nezaketle davranmak isterim."

"Fakat okumaya çok düşkün bir kişi asla bulunamaz."

XXVI. Üstat dedi ki: "Her şey tamam! Yanlışlarını anlamış ve kendisinin hatalı olduğunu kabul etmiş bir kişiye henüz rastlamadım."

XXVII. Üstat dedi ki: "On ailelik bir köyde, benim gibi onurlu ve içten bir kişi bulunabilir."

XXVIII. "Aracı" olarak tanınan ünlü bir kişi için Üstat dedi ki: "Aracı toplumsal ilişkilerin ustasıydı. İnsanlar zaman içinde ona saygı duymaya başladı."

IV - Görevi Öne Al, Ödülü Sonraya Bırak

I. Üstat dedi ki: “İşte Yung Yeh! Bir prensin sarayına layık olabilir.”

Chung-kung Tzu-sang ile Po-tzu[32] için sordu. Üstat yanıtladı: “O da olabilir, o küçük şeylere önem vermez.”

Chung-kung dedi ki: “Her zaman saygılı olan kişi, halkını basit bir yolda yönetse bile, gene de onun davranışı herkes tarafından iyi niyetle benimsenir. Fakat basit bir insan, basit bir yolda iş görürse, herkes bu işe karşı çıkar.”

Üstat dedi ki: “Yung’un sözleri çok doğru.”

II. Dük Ai, hangi öğrencinin öğrenmeye daha çok düşkün olduğunu sordu.

Konfüçyüs yanıtladı: “Yen Hui. O, öğrenmeyi çok severdi. Hiç kızmaz, aynı yanlışı iki kere yapmazdı. Ne yazık onun ömrü azmış. Şimdi onun gibi bir kişi yok. Onun gibi öğrenmeyi çok seven bir kişi daha görmedim.”

III. Tzu-hua, bir görev için Ch’i eyaletine gönderilmişti. Öğrenci Tsan, onun annesi için buğday istedi.

Üstat, “Ona bir Fu (kilenin dörtte biri) ver,” dedi.

O daha fazla istedi. Üstat, “Bir Yü (1 kile) ver,” dedi. Tsan ise beş ping (5 fıçı) verdi.

Üstat dedi ki: “Tzu-hua, Chi’ye giderken arabasını besili atlar sürüyordu. Kendisi de güzel, kürklü elbiseler giymişti. Bildiğim kadarıyla insan düşkünlere yardım eder, zenginlerin servetine servet katmaz.”

Yüan Sze[33] Üstadın yardımı ile o kente vali oldu. Üstat ona 900 ölçü buğday (maaş olarak) verdi. Fakat Sze almak istemedi.

Üstat dedi ki: “Bunu geri çevirme, al ve komşularına dağıt, köylere ver kentlere gönder.”

IV. Üstat, Chung-kung hakkında konuşuyordu. Dedi ki: “Halk, benekli ineğin kırmızı boynuzlu buzağısını kurban olarak istemese de, dağların ve nehirlerin Tanrısı da mı onu istemeyecek?”

V. Üstat dedi ki: “Hui, erdeme aykırı davranmamak için üç ay düşünür. Öbür öğrencilerim ise ancak bir gün ya da bir ay düşünebiliyor.”

VI. Chi K’ang, Chung-yu’nun devlet hizmetinde görev almaya layık olup olmadığını sordu.

Üstat dedi ki: “O, kararlarında aceleci değildir. Bunun için devlet hizmetine alınmasına bir engel yoktur.”

K’ang, Ts’ze[34] için aynı şeyi sordu. Üstat, “Ts’ze akıllı bir insandır, bir görev alması yararlıdır,” dedi.

Ch’in için de aynı şey sorulunca, Üstat şu yanıtı verdi: “O yetenekli bir insandır. Devlet hizmetine girmesinde ne gibi bir zarar olabilir.”

VII. Chi ailesinin başkanı, Min Tzu-chien’den[35] Pi şehrinin valisi olmasını istedi. Min Tzu-chien dedi ki: “Lütfen bu işi benim adıma nazikçe reddediniz. Eğer başka birisi aynı teklif için gelirse, gidip Wen nehrinin[36] sahilinde yaşamak zorunda kalacağım.”

VIII. Po-niu[37] hastalanmıştı. Üstat ziyaretine gitti, pencereden elini tuttu, dedi ki: “Onu kaybediyoruz. Ne yazık ki, Göğün emri bu! Böyle bir adam hasta olsun, bu adam hasta olsun!”

IX. Üstat dedi ki: “Hui, gerçekten değerli bir insandı. Bir kâse pirinç, küçük bir kadeh içki, yoksul bir kulübe. Başkaları bu yoksulluğa da yanamazken o neşesini asla yitirmemişti. O gerçekten değerli bir insandı!”

X. Yen Ch’iu[38] dedi ki: “Üstadımızın ilkelerini beğenmediğim için değil ama gücüm yetersiz kalıyor.”

Üstat dedi ki: “Güçleri yetersiz olanlar yoldan vazgeçer. Şimdi sen sınırı çiziyorsun.”

XI. Üstat, Tzu-hsia’ya dedi ki: “Bilginler arasında büyük ve üstün ol. Küçük bir insan olma.”

XII. Tzu-yu, Wu-ch’ang kentinin valisi olmuştu. Üstat ona dedi ki: “İyi adamların var mı?”

O, “Tan-t’ai Mieh-ming[39] var, dedi. O asla kaçamak yanıt vermez. Konutumda görüşmeye yalnızca resmi işler için gelir.”

XIII. Üstat dedi ki: “Meng Chıh-fan[40] yeteneklerinden dolayı gururlanmaz. Rakibine çok az üstün gelir. Kent kapısından içeri girdikleri zaman atını kamçılayarak der ki, “Sonuncu olmak benim kabahatim değil. Ne yazık ki atım iyi koşamıyor.”

XIV. Üstat dedi ki: “Baş ayinci T’o’nın güzel konuşması ile Sung prensi Chao’nun[41] güzelliği elde edilebilse de, bugünkü felaketleri önlemek güçtür.”

XV. Üstat dedi ki: “İnsanlar niçin kapıdan çıkar gibi benim ilkelerimi kolayca izlemiyor.”

XVI. Üstat dedi ki: “İşlerin yapılmasında esas madde inceliğe egemen olursa, o işte güzellik olmaz. İncelik esas maddeye galebe çalarsa, o işte derinlik olmaz. Fakat incelik ve esas madde birbirine eşit ise, o zaman büyük ve üstün insana sahip oluruz.”

XVII. Üstat dedi ki: “İnsanlar doğruluk için dünyaya geldi. Bir insan doğru yoldan ayrılır, buna rağmen iyi bir yaşam sürerse, ölümden kurtuluşu yalnızca bir şans eseridir.”

XVIII. Üstat dedi ki: “Gerçeği bilenler, onu sevenlerle eşit tutulamaz. Onu sevenler, ondan zevk alanlarla bir değildir?”

XIX. Üstat dedi ki: “Yeteneği ortanın üstünde olan insanlarla yüksek konular üstünde konuşmak mümkündür. Fakat ortanın altında kimselerle bu

konular üstünde konuşulamaz.”

XX. Fan Ch’ıh, akıllı olmanın niteliklerini sordu. Üstat yanıtladı: “Halkın adaleti için çalışan ve ruhlara saygılı olan, ama gene de onlardan uzak kalan bir kimseye akıllı denir.”

Erdemliliğin özelliklerini sorunca, Üstat şu yanıtı verdi: “Güçlükleri yenmeyi birinci görevi olarak kabul eden ve ödülü sonraya bırakan kişiye Erdemli denir.”

XXI. Üstat dedi ki: “Akıllı insanlar sudan hoşlanır. Erdemli kişiler dağlardan tat alır. Bilgililer hareketlidir, erdemliler sakindir. Bilgililer neşelidir, erdemliler uzun ömürlüdür.”

XXII. Üstat dedi ki: “Ch’i bir değişiklikle Lu derebeyliğine gelebilirdi. Lu bir değişiklikle gerçek ilkelerin egemen olduğu yere erişebilirdi.”

XXIII. Üstat dedi ki: “Köşeleri olmayan köşeli kap, köşeli acayip kap.”[42]

XXIV. Tsai Wo sordu: “İyiliği seven bir kişiye, ‘kuyuda iyi bir insan var’ dense, onun arkasından gider mi?”

Konfüçyüs dedi ki: “Niye böyle yapsın? Büyük ve üstün bir insan kuyu içine atılmış olabilir. Fakat o, başkalarını oraya göndermez. O, aldatılabilir ama başkalarını tuzağa düşürmez.”

XXV. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insan kendini bilgiye verir, ilkelere bağlı kalır ve sınırı aşmaz.”

XXVI. Üstat, Nan-Tzu’yu ziyaret etmişti.[43] Tzu-lu bundan hoşnut olmadı. Üstat yemin ederek dedi ki: “Bir daha yanlış bir şey yapar sam Gök beni terk etsin. Gök beni terk etsin!”

XXVII. Üstat dedi ki: “Dengeli yaşamanın erdemi hep en yukardadır. Ancak öylesine uzun süredir insanlarda o kadar az görünüyor ki.”

XXVIII. Tzu-kung dedi ki: “Halka armağanlar dağıtan ve onlara yardım eden bir kişi için ne dersiniz? Ona iyiliksever denebilir mi?”

Üstat yanıt verdi: “Niçin iyilik sözcüğünü onun için kullanıyorsunuz? O, kutsal insanlarla aynı özelliklere sahip değil midir? Hatta bilge krallar Yao ve Shun bile bunu yapmada zorlanmışlardır.

“Şimdi iyiliksever kişi kendisini yetiştirirken başkalarını da yetiştirmek ister. Kendi bilgisini genişletirken başkalarının bilgisini de geliştirmeye çalışır.

“İçimizde olan şeyleri başkalarına vermek. İşte buna iyilikseverliğin sanatı denir.”

XXIX. Bir öğrencisi erdemi sordu. Üstat dedi ki: “Yurdundan, yuvandan uzakta olduğun zaman hatırlı bir konuğu ağırlıyormuş gibi davran. Hoşlanmadığın bir şeyi başkalarına aktarma. Ülkende ve evinde düşmanlığı barındırma.”

XXX. Üstat dedi ki: “Bir kişinin yararlı yetenekleri kültüründen çoksa, o köylüdür. Eğer kültürü yararlı yeteneklerinden çoksa okumuştur. Ancak hem yararlı yeteneğe hem de kültüre sahip olduğunda örnek bir kişi olabilir.”

V - Oruç, Savaş ve Hastalıklara Karşı İhtiyatlı Ol

I. Üstat dedi ki: “Ben yaratıcı olmaktan çok aktarıcıyım. Eskiyi sever ve ona inanırım. Bunun için ihtiyar P’ang[44] ile kendimi eşit tutmaya cesaret edebilirim.”

II. Üstat dedi ki: “Sessizce bilgi edinmek ve yorulmaksızın çalışmak, usanç duymadan öğrenmek benim için sorun değildir.”

III. Üstat dedi ki: “Erdemi iyi işlememek, öğrenilen şey üstünde yeterince durmamak, doğruluğa karşı ilgisiz kalmak, kötü olan şeyleri de duymaya yeterli olmamak. İşte, bunlar beni üzen şeylerdir.”

IV. Üstat çok meşgul olduğu zamanlarda rahat ve neşelidir.

V. Üstat dedi ki: “Aşırıya kaçmak, benim için yok olmak demektir. Uzun zamandır rüya görmemiştim. Yalnızca dük Chou’yı[45] gördüm.”

VI. Üstat dedi ki: “İradeni gerçek ilkeler için kullan.

“Erdemli olan şeyleri kazanmaya çalış.

“Kendini iyiliğe ver.

“Eğlencelerin sanat için olsun.”

VII. Üstat dedi ki: “Benden ders almak için kuru bir et parçası getiren birine bilgi vermekten hiçbir zaman sakınmam.”

VIII. Üstat dedi ki: “Bilgi edinmeye istekli olmayanlara bir şey öğretemem. Kendisini göstermeyi beceremeyenlere yardım edemem. Bir kimseye bilgimin bir bölümünü öğrettiğimde öbür üç bölümünü öğrenemezse, dersimi bir kez daha yinelemem.”

IX. Üstat, yas tutan birinin yanında yemekten hiçbir zaman karnını doyurup kalkmaz. Ağladığı günlerde asla şarkı söylemez.

X. Üstat, Yen Yuan’a dedi ki: “Göreve çağrıldığın zaman işlerini ihmal etme. Çağrılmadığın zaman dinlenmeye çekil. Bunu yalnız sen ve ben yapabiliriz.”

Tzu-lu dedi ki: “Devlet ordularını yönetecek olsanız yanınıza kimi alırsınız?”

Üstat yanıtladı: “Kaplana silahsız saldıranı, nehri kayıksız geçmeye çalışanı ve ölmekten yana hiçbir endişe duymayanı yanıma almam. Benimle beraber gelecek kişi, sorumluluğu anlayan ve hazırladığı planları seve seve yerine getirebilen kişidir.”

XI. Üstat dedi ki: “Zenginliği elde etmeden başarıya ulaşacağımı bilsem, arabacı olmak gerekse de bunu yaparım. Fakat bunda başarı elde edemezsem, o zaman sevdiğim şeyi yaparım.”

XII. Üstadın ihtiyatla karşıladığı şeyler: Oruç, savaş, hastalıklar.

XIII. Üstat Ch’i derebeyliğinde iken chao’yı (yükseliş) dinledi. Üç ay yediği etin tadını alamadı. Dedi ki: “Bir müziğin bu kadar kusursuz olabileceğini bilmiyordum.”

XIV. Yen Yu[46] dedi ki: “Üstadımız, Wei prensinin yandaşı olabilir mi?”

Tzu-kung, “Ona sorayım,” dedi.

Gidip Üstada sordu: “Po-i ve Shu-ch’i ne çeşit insanlardır?”

Üstat yanıtladı: “Onlar değerli insanlardır.”

Tzu-kung gene sordu: “Onlar yaptıklarından dolayı pişman mıdır?”

Üstat dedi ki: “Onlar erdemi aradılar ve ona göre davrandılar. Niçin pişman olsunlar?” Üstadımız Wei prensi yandaşı olamaz.

XV. Üstat dedi ki: “Yiyecek pirincim, içecek suyum ve kolumu dayayacak bir yastığım var. Bunlarla ben mutluyum. Adaletsiz bir yoldan elde edilen zenginlik ve mevki benim gözümde uçuşan bulutlar gibidir.”

XVI. Üstat dedi ki: “Ömrüm daha uzatılacak olsa, bunun elli yılını İ-ching[47] üstünde çalışmaya verirdim. Böylece hiç yanlışım olmazdı.”

XVII. Üstadın sık sık konuştuğu konular, şiir, tarih ve törenlerin yapılmasıydı. Her zaman bunlar üstüne konuşurdu.

XVIII. Dük She,[48] Tzu-lu’ya Konfüçyüs hakkında sordu. Tzu-lu yanıt vermedi.

Üstat dedi ki: “Neden ona, benim alçak gönüllü bir insan olduğumu, ders verirken yemeğimi unuttuğumu, üzüntülerimi neşe ile dağıttığımı ve yaşlandığımı anlamayan bir kimse olduğumu söylemedin?”

XIX. Üstat dedi ki: “Ben doğuştan bilgi sahibi bir insan değilim. Eskiye düşkün, onu aramaktan tat alan bir kişiyim.”

XX. Üstat doğaüstü varlıklara, üstün güçlere ve ruhlara ilişkin konuşmamıştır.

XXI. Üstat dedi ki: “Üç kişiyle birlikte bir şeyler yaptığımda, onlar sanki benim öğretmenimmiş gibi davranmalı. Ben onların iyi taraflarını seçer ve onları izlerim. Onların kötü tarafı olursa, değiştirmeye çalışırım.”

XXII. Üstat dedi ki: “Gök içimdeki erdemi yarattı. Huan T’i[49] bana ne yapabilir?”

XXIII. Üstat dedi ki: “Çocuklarım, sizden bir şey sakladığımı aklınızdan geçirir misiniz? Ben sizden hiçbir şey gizleyemem. Size anlatmadığım bir şey kalmamıştır. Çünkü bu benim yolumdur.”

XXIV. Üstadın öğrettiği dört şey vardı: Edebi yat, ahlak, sadakat, inanç.

XXV. Üstat dedi ki: “Benim görmek istediğim kişiler kutsal insanlar değildir. Görmek istediklerim büyük ve üstün insanlardır. İşte, istediğim budur.

“İyi insanlar, benim görmek istediğim kişiler değildir. İlgi duyduğum kişiler ölümsüzlüğü kazanmış insanlardır! İşte, istediğim budur.

“Bir şeye sahip olmadığı halde, varmış gibi davranıyor. Boş ama dolu olduğunu gösteriyor. Sıkışık durumda ama serbestmiş gibi görünüyor. Ölümsüzlüğü böyle elde etmek güçtür.”

XXVI. Üstat dedi ki: “Balık avlarken ağ kullanmamalı. Kuşlar uykudayken ok atıp onları vurmamalı.”

XXVII. Üstat dedi ki: “Ne yapacağını bilmeden davranan kişiler vardır. Ben böyle yapamam. Fazlaca duymak, iyi olanı seçmek ve her zaman onu izlemek. Fazla görmek, onu saklamak. İşte bunlar bilgi kazanmanın ikinci yoludur.”

XXVIII. Hu-hsiang halkı ile konuşmak güçtür. Onlardan birçoğu Üstatla görüştü. Öğrenciler bunu kuşkuyla karşıladı!

Üstat dedi ki: “Onların bana yaklaşmalarını isterim. Ancak benden uzaklaştıkları zaman yapacakları şeylerin sorumluluğunu üstüme alamam. Neden bu kadar haşin davranmalı? Eğer bir kimse bana temiz olarak gelirse, onu temiz olarak kabul ederim. Ama geçmişteki davranışlarının sorumluluğunu üstüme alamam.”

XXIX. Üstat dedi ki: “Erdem uzak bir şey midir? Erdemli olmak istersen, ona kolayca erişebilirsin.”

XXX. Ch’en derebeyliğinin[50]> Âdet Bakanı, Konfüçyüs’e Dük Chao’ın tören kurallarını bilip bilmediğini sordu. Konfüçyüs, “Evet, tören kurallarını biliyor,” dedi.

Konfüçyüs gidince Bakan, Wu-ma Chi’yi selamlayarak dedi ki: “Ben büyük ve üstün insanın partizan olmayacağını duydum. Üstün insan partizan olabilir mi? Bir prens Wu’lardan bir kızla evlendi. Aynı soyadını taşıyorlardı. Karısına, Wu Meng-tzu (Wu’ların büyük kızı) diyordu. Bunu bir prens bilmezse, başka kim bilirdi?”

Wu-ma Ch’i bunları Konfüçyüs’e aktardı. Konfüçyüs dedi ki: “Talihim varmış. Eğer, yanlışlarım olursa, halk bunları mutlaka bilecek.”

XXXI. Üstat dedi ki: “Edebiyatta sanırım başkalarıyla aynı düzeydeyim. Fakat büyük ve üstün insanın sahip olduğu şeylere henüz ulaşmış değilim.”

XXXII. Üstat şarkı söyleyen birine katıldığı zaman, eğer o kişi güzel şarkı söylüyorsa, şarkıyı tekrarlatır ve o da söylemeyi sürdürür.

XXXIII. Üstat dedi ki: “Kutsal bir insanla erdemli bir insanı kendimle nasıl ölçebilirim? Benim için, yorulmaksızın bunlar için çaba harcayan, bıkmadan başkalarına bunları öğretmeye uğraşan kişidir denebilir.”

Kung-hsi Hua[51] dedi ki: “İşte bunun içindir ki biz öğrencileriniz sizin gibi olmalıyız.”

XXXIV. Üstat çok hastaydı. Tzu-lu, ondan dua etmesini rica etti.

Üstat dedi ki: “Böyle bir şeyi yapabilir miyim?”

Tzu-lu yanıtladı: “Yapabilirsiniz, ölülere övgü bölümünde denmiştir ki, aşağı ve yukarı dünyadaki ruhlar için dua edilmiştir.”

Üstat dedi ki: “Benim duam ise çok önceden yapılmıştır.”

XXXV. Üstat dedi ki: “Fazla taşkınlık itaatsizlik yaratır. Cimrilik de bayağılığı doğurur. Fakat bayağı olmak, itaatsiz olmaktan daha iyidir.”

XXXVI. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insan her zaman memnun ve rahattır. Küçük insan ise her zaman üzüntü ve telaş içindedir.”

XXXVII. Üstadımız, nazik ama titiz, inatçı ama yumuşak başlıdır. Yücedir ama ürkünç değildir. O saygılı ve çok ölçülüdür.

VI - Yaşamı Bütünüyle Kullan Erdemin Ardından Git

I. Üstat dedi ki: “T’ai-po[52] erdemin en üst derecesine yükselmiştir denebilir. Üç kere tahtı reddetti. Ve bunu o kadar sessizce yaptı ki, halkın bundan haberi olmadı ve bu davranışından ötürü onu övmedi.”

II. Üstat dedi ki: “Tören (görgü) kuralları bilinmeden saygı sıkıcı bir davranış olur. Tören kuralları bilinmeden ihtiyat korkaklık, cesaret taşkınlık ve doğruluk da boğuculuk haline gelir.

“Büyük ve üstün insan, akrabalarına iyi davranır. Halkını erdeme yükseltir. O, arkadaşlarını ihmal etmezse, halk da doğru yoldan gider?”

III. Filozof Tsang hastaydı. Öğrencilerini çağırttı. Dedi ki: “Ellerimi ayaklarımı açınız. Şiir kitabında denmiştir ki, ‘Sanki derin bir uçurumun kenarında ya da ince buz üstündeymişiz gibi sezgili ve ihtiyatlı olmalıyız.’ İşte ben de böyleyim. Bundan sonra bana zarar verecek şeylerden nasıl kaçacağımı bilirim. Ah benim küçük çocuklarım.”

IV. Filozof Tsang hastaydı. Meng Chang-tzu[53] onun ziyaretine gitti. Nasıl olduğunu sordu.

Tsang ona dedi ki: “Bir kuş ölmek üzereyken sesi hüzün vericidir. Bir insanın ölürken sözleri güzeldir.

“Büyük ve üstün insan üç şeye önem verir: Dikkatsiz ve düşüncesiz davranışlardan sakınma, yüz ifadesinde içten olma, kaba ve adi sözlerden uzak durma. Kurban törenlerini düzenleme sorununa gelince, bunlar için özel adamlar vardır.”

V. Filozof Tsang dedi ki: “Yetenekli olanlar yetenekli olmayanlara soru sorabilir. Çok şeye sahip olanlar, hiçbir şeyi olmayanlara soru sorabilir. Bir şeye sahip olan kimse, hiçbir şeyi yokmuş gibi davranır. Dolu bir şeyi boş olarak kabul eder. Hatalı olduğu zaman mücadeleye girişmez. Eskiden böyle davranan bir arkadaşım vardı.”

VI. Filozof Tsang dedi ki: “Öyle bir kişi vardır ki, yetim bir prensi himayesine alır ve 100 ‘Li’lik bir devleti yönetir. Eriştiği yüksek rütbeyi zorla elde etmek istemez. Böyle bir kişi, büyük ve üstün insan değil midir? Evet o, büyük ve üstün insandır.”

VII. Filozof Tsang dedi ki: “Bir bilgin anlayışlı ve sabırlı olmalıdır. Çünkü onun hem yükü hem de yolu ağırdır.

“İyilikseverliği kendi yükü olarak kabul eder. O ağır değil midir? Bu yük yalnız ölümle sona erebilir. Uzun bir zaman değil mi?”

VIII. Üstat dedi ki: “Şiirle zekâ gelişir.

“İnsanın kişiliği eğitim ve toplum kurallarıyla oluşur.

“Ve müzik bu kişiliği kusursuzlaştırır.”

IX. Üstat dedi ki: “Halk bir sistemi kabule zorlanabilir. Ama onu anlamaya kendini asla zorlamaz.”

X. Üstat dedi ki: “Cesur olup da yoksulluktan nefret eden bir kişi karışıklık çıkarabilir. İyiliksever olmadığı için, insanları sevmeyen biri düzensizliğe yol açabilir.”

XI. Üstat dedi ki: “Karşılığını beklemeden üç yıl çalışan bir insan bulmak güçtür.”

XII. Üstat dedi ki: “Bir kişi Chou Dükü gibi yetenekli ve iyi bir insan olup da kibirli ve cimri ise, onun öbür yeteneklerine göz atmaya bile değmez.”

XIII. Üstat dedi ki: “İçtenlik ve sadakatle öğrenmeye çalış. Ölümle karşılaşsan da doğru yoldan ayrılma.

“Bir ülke iyi yönetiliyorsa, yoksulluk ve düşkünlüğün varlığı utanç vericidir. Bir ülke kötü yönetiliyorsa, zenginlik ve onur gibi şeylerin varlığından utanç duyulmalıdır.

“O, tehlikeli ülkelere gitmez. Karışıklık içinde olan yerlerde bulunmaz. Gerçek ilkeler o ülkede egemen olduğu zaman kendini gösterir. Bu ilkeler orada yoksa o, kendini gizler.”

XIV. Üstat dedi ki: “Bir kişinin belli bir mevkiye gelmeden ülke yönetimi için plan yapmasına gerek yoktur.”

XV. Üstat dedi ki: “Müzik Üstadı Chıh, işe başladığı zaman K’uan Tsü melodisinin sonunu ne kadar güzel çalmıştı, kulakları nasıl da dolduruyordu!”

XVI. Üstat dedi ki: “Gayretli ama dürüst olmayan, doğru sözlü ama güvenilir olmayan, safdil ama içten olmayan insanlarla hiçbir işim olmaz.”

XVII. Üstat dedi ki: “Hedefine erişemeyecekmiş gibi öğrenmeye çalış. Sanki onu kaybedecekmiş gibi korku içinde ol.”

XVIII. Üstat dedi ki: “Shun ve Yü[54] ülkeyi ne kadar kusursuz yönetmişlerdir. Sanki bu onlar için önemli bir şey değilmiş gibi.”

XIX. Üstat dedi ki: “Yao[55] bir hükümdar olarak gerçekten çok büyük bir insandı. O, ne kadar kusursuzdu! Onun erdemi ne kadar büyüktü. Halk öylesine özgürdü ki, özgürlüğüne ad veremiyordu.

“Onun başardığı işler ne kadar büyük, kurduğu düzen ne kadar parlaktır.”

XX. Shun’un beş bakanı vardı. Ve imparatorluk son derece iyi yönetiliyordu.

Wu Wang dedi ki: “Benim on yetenekli bakanım var.”

Konfüçyüs dedi ki: “Yeteneklileri bulmak güçtür, sözleri doğru değil midir? Fakat T’ang ve Yü[56] zamanındakiler Chou devrinde olduğundan daha çoktu ve aralarında bir de kadın vardı. Yetenekli bakanlar da dokuzdan fazla değildi.

“O (kral Wen), ülkenin üçte ikisine sahipti. Ve Yin hanedanı için çok çalıştı. Chou sülalesinin erdemi en yüksek dereceye ermiştir denebilir.”

XXI. Üstat dedi ki: “Yü kusursuz bir insandır. O sade yemek yer ve hafif içkiler içerdi. Ruhlara çok bağlıydı. Onun elbiseleri eskiydi. Fakat törenlerde özenle giyinir, en güzel şapkaları takar, en şık giysilere bürünürdü. O, küçük bir kulübede yaşadı. Gücünü hendek ve kanallar açmak için harcadı. Yü’de gerçekten hiçbir kusur bulmam.”

VII - İleri Gitmek ile Her Şeye Erişmemek Aynı Şeydir

I. Üstat dedi ki: “Eski çağlardaki insanlar, törenler ve müzik konusunda çok bilgisizdi. Oysa daha sonraki çağlarda yaşayan insanlar törenler ve müzik konusunda bilgiye sahipti.

“Eğer o şeyleri kullanma fırsatım olsaydı, eski çağlardaki insanları izlerdim.”

II. Üstat dedi ki: “Ch’an ile Ts’ai’da, benimle birlikte olanlardan hiçbiri artık benim kapımdan içeri girmiyor.

“Fakat erdemli olarak Yen Yüan, Min Tzu-ch’ien, Tsan Po-niu ve Chung-kung, konuşma yeteneği olan Tsai Wo ve Tzu-kung iyi bir devlet adamı olarak Tsan Tu, Chi Lu ve Tzu-hsia vardır.”

III. Üstat dedi ki: “Hui’nin bana hiç yardımı olmuyor. Hoşlanmadığı bir şey üstüne tek söz edemem.”

IV. Üstat dedi ki: “Min Tzu-ch’ien gerçekten ana ve babasına bağlı bir insan! Başkaları onun hakkında, ana babasının ve kardeşlerinin söylediklerinden başka şey söyleyemez.”

V. Nan Yung günde üç kere beyaz krallık asasından söz ederdi. Konfüçyüs onu ağabeyinin kızıyla evlendirdi.

VI. Chi K’ang, Üstada hangi öğrencilerinin öğrenmeyi daha çok sevdiğini sordu.

Konfüçyüs, “Yen Hui” yanıtını verdi. “Onun öğrenmeye karşı büyük bir isteği vardı. Fakat ne yazık onun ömrü kısa idi. Öldü. fiimdi onun gibi öğrenmeye istekli öğrencim yok.”

VII. Yen Yüan öldüğü zaman, Yen Lu, Üstadın arabasını satıp parasıyla tabutunu almasını rica etti.

Üstat dedi ki: “Yetenekli olsun olmasın, herkes oğlu hakkında söz söyler. Li öldüğü zaman tabutu vardı ama örtüsü yoktu. Ona bir örtü alamadım. Çünkü büyük memurların arkasında giderken yaya gezemezdim.”

VIII. Yen Yüan öldüğü zaman Üstat dedi ki: “Ah! Gök beni mahvediyor. Gök beni mahvediyor.”

IX. Yen Yüan öldüğü zaman Üstat acı acı ağladı. Yanındaki öğrencileri, “Üstadım, gerçekten kederimiz çok büyük,” dedi.

O, “Çok büyük bir kişi mi?” dedi. “Eğer bu kişi için acı duymazsam, kimin için acı duyacağım?”

X. Yen Yüan öldüğü zaman, öğrenciler büyük bir cenaze töreni düzenlemek istedi?

Üstat dedi ki: “Bunu yapmamalısınız.” Öğrenciler onu büyük bir törenle gömdü.

Üstat dedi ki: “Hui bana, onun babasıymışım gibi saygı gösterdi. Fakat ben ona oğlummuş gibi davranmadım. Kusur benim değildi. Bu sizindir, öğrencilerim.”

XI. Chi Lu, ölülerin ruhlarına nasıl hizmet edileceğini sordu.

Üstat dedi ki: “İnsanlara hizmet edemezken ölülerin ruhlarına nasıl hizmette bulunabiliriz?”

Chi Lu, “Ölüm hakkında sorma cesaretinde bulunabilir miyim,” diye ekledi.

Üstat yanıtladı: “Yaşama ilişkin bir bilginiz yokken ölümü nasıl bilebilirsiniz?”

XII. Öğrencisi Min, Üstadın yanında duruyordu. Sakin görünüyordu. Tzu-lu ciddi ve haşin, Tsan Yu ile Tzu-kung ise ilgisiz ve dimdik duruyordu. Üstat da çok memnundu.

Dedi ki: “Yu! Sen bu kadar erken ölmeyecektin.”

XIII. Lu’daki memurlar köşkü yıkıp yeniden yapacaktı.

Min Tzu-ch’ien dedi ki: “Eski biçimde yapılacaksa, niçin yıkılıp yeniden inşa ediliyor?”

Üstat dedi ki: “Bu adam çok az konuşur. Ve konuşmasında da gerçekten bir yerindelik vardır.”

XIV. Üstat dedi ki: “Benim kapımda Yua’nın sazının ne işi var?”

Öbür öğrenciler artık Tzu-lu’ya saygı göstermiyordu.

Üstat dedi ki: “Yu, henüz iç salona girmediyse de büyük salona girebilmiştir.”

XV. Tzu-kung, Shıh’ın mı (Tzu-hsia), Shang’ın mı (Tzu-chang) daha üstün olduğunu sordu.

Üstat dedi ki: “Shıh her şeyde çok ileride, Shang ise hiçbir şeye erişememiştir.”

Tzu-kung, “O halde Shıh daha üstün demektir,” dedi.

Üstat, “İleri gitmek ile her şeye erişmemek aynıdır,” cevabını verdi.

XVI. Chi aile reisi, Chou Dükünden daha zengindir. Bunanla birlikte Ch’iu onun vergilerini toplayarak gelirini daha da çoğalttı.

Üstat dedi ki: “O benim öğrencim değil. Benim küçük çocuklarım davul çalıp onu uyardı.[57]

XVII. Ch’ai basit bir insandır.

Shan sıkıcıdır.

Shıh ikiyüzlüdür.

Yu kabadır.

XVIII. Üstat dedi ki: “İşte Huı! En yetkin erdemi hemen hemen kazanmış durumda. Ama çoğunlukla yoksulluk içindedir.”

XIX. Tzu-chang, iyi bir insanın özelliklerinin ne olduğunu sordu.

Üstat dedi ki: “Başkalarının ayak izlerine basmaz ve kutsal insanların bulunduğu yere girmez.”

XX. Üstat dedi ki: “Bir insan konuşmalarında içten ve ciddi ise o, üstün insan olabilir mi? Ya da onun ciddiyeti yalnız görünüşünde midir?”

XXI. Tzu-lu, duyduğu şeyleri hemen yerine getirip getiremeyeceğini sordu.

Üstat dedi ki: “Danışacağın baban ve ağabeylerin var. İşittiklerine dayanarak neden o şeyleri hemen yapacaksın?”

Tsan Yu da duyduğu şeyleri hemen yerine getirip getiremeyeceğini sordu. Üstat, “Duyduğun şeyleri hemen yap,” diye yanıt verdi.

Kung-hisihua dedi ki: “Yu size, duyduğu şeyleri hemen yerine getirip getiremeyeceği konusunu sorduğu zaman, siz, ‘Danışacağın baban ve ağabeylerin var,’ dediniz. Ch’iu (Tsan Yu) aynı şeyi sorduğunda, ‘Duyduklarını hemen yerine getir,’ dediniz. Bendeniz Ch’ıh, bunun açıklanmasını istemek cesaretinde bulunabilir miyim?”

Üstat dedi ki: “Ch’iu çok yavaş davranır, bu sebeple onu teşvik ettim. Yu çok enerjiktir. Böylece onu frenlemiş oldum.”

XXII. Üstat K’unag’dayken büyük bir korku geçirmişti. Yen Yüan onun arkasından gitti. Üstat dedi ki: “Senin öldüğünü sanıyordum.”

Hui (Yen Yüan) yanıt verdi: “Siz sağ oldukça ben ölmeye cüret edebilir miyim?”

XXIII. Chi Tzu-tsan, Chung Yu ve Tsan Ch’iu’nın büyük devlet adamı olup olmadıklarını sordu.

Üstat dedi ki: “Ben de sizin üstün insanlardan söz edeceğinizi sandım. Halbuki siz yalnızca Yu ve Ch’iu hakkında sordunuz.

“Büyük bir devlet adamı, prensine doğru yolda hizmet edendir. Bunu yapamayacağını anladığı anda devlet hizmetinden çekilen kişidir.

“Yu ve Ch’iu’ya gelince, onlara sıradan devlet adamları denir.”

Tzu-tsan dedi ki: “Onlar her zaman başkanlarını izleyeceklerdir değil mi?”

Üstat dedi ki: “Anasını ve babasını öldürme ya da hükümdarına suikast gibi davranışlarda onu izlemezler.”

XXIV. Tzu-lu, Tzu-kao’u Pi’ye vali tayin etti.

Üstat dedi ki: “Sen bir kişinin oğlunun kalbini kırıyorsun.”

Tzu-lu dedi ki: “Halk var, memurlar var. Ruhların sunağı ve buğdayları var. Bilgili kabul edilen bir kişi niçin kitap okusun?”

Üstat dedi ki: “Bunun içindir ki, senin hazır yanıt insanlarından nefret ediyorum.”

XXV. Tzu-lu, Tsan Hsi, Tsan yü ve Kung-hsi Hua, Üstadın yanında oturuyordu.

Üstat onlara dedi ki: “Ben sizden daha yaşlıysam da bunu hiç düşünmeyin.

“Her gün, ‘Bizi kimse tanımıyor,’ deyip duruyorsunuz. Eğer bir hükümdar sizi tanıyacak olursa, o zaman ne yapacaksınız?”

Tzu-lu telaşla yanıtladı: “10.000 savaş arabası olan bir ülke, bir başka devlet tarafından kuşatılıp halkı yiyecek sıkıntısına düştüğünde, ülkenin yönetimi bana verilse, üç yıl içinde halkın cesaretini artırmaya çalışır ve doğru ilkeleri anlamalarına yardım ederim.” Üstat gülümsedi.

Yen Yu’ya dönerek dedi ki: “Sizin istekleriniz nedir?”

O yanıtladı: “50-70 Li’lik bir ülkenin başında olsam, üç yıl içinde halk için çok şey yapardım. Tören kuralları ve müziğin öğretimi sorunundaysa, bunu yapacak üstün insanın ortaya çıkmasını beklerdim.”

“Senin isteklerin nedir Ch’ıh?” diye Kung-hsi Hua’ya sordu.

Ch’ıh şu yanıtı verdi: “Bu gibi şeyler için yeteneğim olduğunu söyleyemem. Fakat bunları öğrenmek isterim. Atalar Tapınağı’nda, hükümdarın yanında, koyu ve dört köşeli elbiseler içinde ve siyah keten şapka ile bir yardımcı olarak bulunmak isterim.”

En son olarak Üstat, Tsang Hsi’ye sordu:

“Ti-en senin isteğin nedir?”

Ti-en gitar çalıyordu. Durdu, çalgısını bir kenara bıraktı, ayağa kalkarak dedi ki: “Benim isteklerim bu üç arkadaşın isteklerinden amaç bakımından farklıdır.”

“Onların isteklerinde ne gibi bir olumsuzluk görüyorsun?” diye Üstat sordu. “Sen de isteklerini söyle.”

Tien dedi ki: “İlkbaharın son ayında mevsime uygun elbise ve şapkalarını giymiş beş altı genç adam ya da altı yedi çocukla İ nehrinde yıkanmak ve sonra Yağmur Sunağı’ndan esen rüzgârla serinlemek ve şarkı söyleyerek eve dönmek isterdim.”

Üstat içini çekerek, “Ben de Tien’le aynı düşüncedeyim,” dedi.[58]

Öbür üç öğrenci gitmişti. Tsang Hsi geride kalarak dedi ki: “Bu üç arkadaşın sözlerine ne dersiniz?”

Üstat yanıt verdi: “Her biri kendi isteklerini bildirdi.”

Sonra Hsi dedi ki: “Üstadım neden Yu’ya gülümsediniz.”

Üstat yanıt verdi: “Bir ülkenin yönetiminde törenler önemlidir. Onun sözlerinde alçak gönüllülük yoktu. Bunun için ona gülümsedim.”

Hsi yeniden sordu: “Fakat, bu Ch’iu’nun istediği bir ülke değil midir?”

Üstat, “Sen hiç 60-70 Li’lik toprağı olan bir devlet gördün mü?” dedi.

Hsi bir kere daha sordu: “Fakat bu Chıh’nın istediği bir devlet değil midir?”

Üstat yanıtladı: “Evet, yalnızca prensler Atalar Tapınağıyla, hükümdarlar ise kendi adamlarıyla meşgul olur. Eğer Ch’ıh burada yardımcı olarak bulunacak olursa, o zaman büyük adam kim olacak?”

VIII - Önce Gereken Şeyi Yap, Başarıyı Sonra Düşün

I. Yen Yüan üstün erdem hakkında sordu. Üstat dedi ki: "Bir kişinin kendi nefsine egemen olup toplum kurallarına bağlı kalması onun erdemliliğidir. Sence erdem kişinin kendinden mi, başkalarından mı gelir?"

Yen Yüan dedi ki: "Buna sahip olmanın esaslarını sorabilir miyim?"

Üstat yanıtladı: "Toplum kurallarına uygun olmayan şeyleri yapma, konuşma ve onlara önem verme."

Yen Yüan dedi ki: "Her ne kadar fazla zeki değilsem de, bunlar üstünde çalışacağım."

II. Chung-kung üstün erdeme ilişkin sordu. Üstat yanıtladı: "Ülke dışına çıktığın zaman, herkese sanki büyük bir misafiri karşılıyormuş gibi davran. Sanki bir kurban töreninde görevliymişsin gibi halkına hizmet et. Kendine yapılmasını istemediğin şeyleri başkasına yapma. Gerek memleketinde ve gerekse ailende senden şikâyet edilmesine neden olma." Chung-kung dedi ki: "O kadar yetenekli değilsem de bunlar üstünde çalışmayı ödev bileceğim."

III. Ssu-ma Niu[59] üstün erdem hakkında sordu.

Üstat dedi ki: "Üstün erdem sahibi insan, konuşmalarında ihtiyatlı ve yavaştır."

Niu, "Konuşmalarında ihtiyatlı ve yavaş olan kimse 'üstün erdemli' kişi midir?" diye sordu.

Üstat dedi ki: "Bir şey yapmakta zorluk çeken insan konuşmalarında ihtiyatlı ve yavaş değil midir?"

IV. Ssu-ma Niu, üstün insana ilişkin sordu.

Üstat dedi ki: "Üstün insanın ne endişesi, ne de korkusu vardır!"

“Kaygısının ve korkusunun olmaması bir insanı ‘üstün insan’ yapar mı?” diye Niu heyecanla sordu.

Üstat dedi ki: “Eğer bir insan vicdanen yanlış bir şey yapmadığından eminse, neden kaygılansın? Neden korku duysun?”

V. Ssu-ma Niu endişeyle dedi ki: “Herkesin erkek kardeşleri var, yalnız benim yok.”

Tzu-hsia ona dedi ki: “Şunu duydum: ‘Ölüm ve hayat’ göğün emridir. Zenginlik ve şerefse, kaderin işi.

“Üstün insan her zaman saygı görür ve başarısızlığa uğramazsa, öbürlerine karşı saygılı olur; törenlere bağlı kalırsa, bütün dünyada herkes onun kardeşi olur. Üstün insan kardeşleri olmadığı için niçin üzüntü duysun?”

VI. Tzu-chang, akıllı bir insanın nasıl olması gerektiğini sordu.

Üstat dedi ki: “Kafanda yer eden iftiralar ve insanı tedirgin eden iğnelemelerden kendini uzak tutabiliyor ve onlardan etkilenmiyorsan akıllı ve uzak görüşlüsündür.”

VII. Tzu-kung hükümete ilişkin sordu. Üstat dedi ki: “Bir hükümet için gerekli olan şeyler, yeterince gıda, askeri malzeme ve halkın hükümdarına güvenidir.”

Tzu-kung dedi ki: “Bunlardan birinden kaçınılmaz olarak vazgeçmek gerekse, hangisi gözden çıkarılır?”

Üstat, “Askeri malzeme,” dedi.

Tzu-kung yeniden sordu: “Geride kalan bu ikisinden birinden de vazgeçmek gerekse, hangisi önce gelir?”

Üstat yanıtladı: “Yiyecekten vazgeçilebilir. Eskiden beri insanlar ölmeye mahkûmdur. Fakat halkın hükümdarına güveni yoksa, o devlet ayakta duramaz.”

VIII. Chi Tzu-ch’ang[60] dedi ki: “Üstün insanda, yalnızca değerli şeyler aranır. Neden süsleyici şeyleri arayalım?”

Tzu-kung dedi ki: “Ah, dostum, sizin sözleriniz üstün insan olduğunuzu gösteriyor.

“Süs bir cevherdir. Cevher de bir süs gibidir. Kaplanın ve sırtlanın postu, keçi ya da köpeğin derisi gibidir.”

IX. Dük Ai, Yu Tso’ya dedi ki: “Kıtlık yılındayız, tüketim de çok fazla. Ne yapmak gerekir?”

Yu Tso yanıt verdi: “Neden halktan aldığınız vergileri artırmıyorsunuz?”

Dük dedi ki: “Çok tahıl verenlere bunu uygulamıyorum da, az verenlere bunu nasıl uygularım.”[61]

Yu Tso yanıt verdi: “Eğer halk refah içinde ise prenslerine fazlasıyla verecektir. Eğer yokluk içinde ise prensleri halka verilen fazlalıktan hoşlanmayacaktır.”

X. Tzu-chang, “Erdemimizi nasıl geliştirebileceğimiz ile kötülükleri nasıl anlayabileceğimizi” sordu.

Üstat dedi ki: “Doğruya sadakati ve bağlılığı birinci ilke olarak ele al, doğruluktan ayrılma. İşte bu, erdemi yüceltmektir.

“Sevdiğiniz insanın yaşamasını, nefret ettiğiniz insanın ölmesini istersiniz. İşte bu, kötülük durumudur.”

XI. Ch’i dükü Ching, Konfüçyüs’e hükümete ilişkin sordu. Konfüçyüs yanıtladı: “Bir ülkede prens prens olsun, yönetici yönetici olsun, baba baba gibi, oğul oğul gibi davransın, orada bir hükümet vardır.

Dük, “Çok güzel,” dedi. “Eğer, gerçekten prens prens gibi, baba baba gibi, oğul da oğul gibi davranmazsa, yıllık gelirim ne kadar çok olursa olsun, ben nasıl mutlu olabilirim?”

XII. Üstat dedi ki: “Yu önemsiz bir söz için dava açar.

“Tzu-lu, mutlaka sözünde durur.”

XIII. Üstat dedi ki: “Davaları duyunca ben de öbürleri gibi oluyorum. Hiç dava olmamasını yeğlerdim?”

XIV. Tzu-chang hükümet hakkında sordu. Üstat dedi ki: “Hükümeti yönetme sanatı, yorulmaksızın bu konu üstünde düşünmek ve onları yanılmadan uygulamaktır.”

XV. Üstat dedi ki: “Kültürü iyice inceleyip tören kurallarına bağlı kalan bir insan, doğrudan sapmaz.”

XVI. Üstat dedi ki: “Üstün insan başkalarının iyi taraflarını geliştirmeleri için besler. Kötü taraflarının gelişmesini istemez. Küçük bir insan ise bunun tam tersini yapar.”

XVII. Chi K’ang, Konfüçyüs’e hükümet hakkında sordu.

Konfüçyüs yanıtladı: “Memleketi yönetmek demek, halkı doğru yola götürmek demektir. Eğer halkı doğrulukla yönetirsen, doğru davranmamaya kim cesaret edebilir?”

XVIII. Hırsızlarla başı dertte olan Chi K’ang, ne yapılması gerektiğini Konfüçyüs’e sordu. Konfüçyüs dedi ki: “Eğer siz cimri olmasaydınız, onlara ödül verseniz de çalmazlardı.”

XIX. Chi K’ang gene Konfüçyüs’e hükümet hakkında sordu. Dedi ki: “İyi ilkeler için, ilkelere bağlı olmayanları öldürme konusunda ne dersiniz?”

Konfüçyüs yanıtladı: “Hükümeti yönetirken neden öldürmekten söz ediyorsunuz? İyi olan şeyler için isteklerde bulunursanız, halk da iyi olur. Büyüklerle küçükler arasındaki ilişki, rüzgârla otlar arasındaki ilişkiye benzer, rüzgâr esince otlar eğilir.”

XX. Tzu-chang sordu, “Üstün bir bilgin olarak tanınan bir kişinin nasıl olması gerekir?”

Üstat dedi ki: “Üstünlükten ne anlıyorsunuz?”

Tzu-chang yanıtladı: “Tüm ülkede ve kendi kabilesinde tanınmış bir kimse.”

Üstat dedi ki: “Bu ünlülüktür, üstünlük değil.

“Üstün insan, sağlam karakterli, dürüst ve doğruluğu seven kişidir. O, insanların sözlerini ölçer, kişiliğini inceler ve başkalarına karşı alçakgönüllü olmaya çalışır. Böyle bir adam, ülkesi ve kabilesi içinde tanınır.

“Ünlü insana gelince, görünüşte erdemlidir. Fakat bunun tersini yapar ve kendinden hiç kuşkulanmaz. Böyle bir insan da ülke ve kabile içinde bilinir.”

XXI. Fan Ch’ıh, üstatla birlikte yağmur sunağının bulunduğu yerde, ağaçlar altında geziniyordu. Dedi ki: “Erdemi nasıl yüceltebileceğimizi, kötü davranışları nasıl düzeltebileceğimizi, yanlışları nasıl anlayabileceğimizi sorma cesaretinde bulunabilir miyim?”

Üstat dedi ki: “Gerçekten güzel bir soru.”

“Önce, gerekeni yap, başarıyı sonra düşün. Bu, erdemi yüceltme yolu değil midir? Kendisinin zayıf taraflarını anlatmak ama başkalarının kötülüklerini söylememek. İşte bu, kötülüğü düzeltmek değil midir? Ufak bir öfkeyle kendini tutamayıp yakınlarına zarar verip onların başını derde sokma. Bu, yanlış değil de nedir?”

XXII. Fan Ch’ıh, iyilikseverlik hakkında sordu.

Üstat dedi ki: “Bütün insanları sevmektir.”

Bilgi hakkında sordu.

Üstat, “İnsanları tanımaktır,” dedi.

Fan Ch’ıh bunları anlamadı.

Üstat dedi ki: “Dürüst insanlara değer ver, onları el üstünde tut ve dürüst olmayanları bir kenara bırak. Böylece dürüst olmayanların dürüst olmalarını sağlayabilirsin.”

Fan Ch’ıh Üstadın yanından ayrıldı. Tzu-hsia’yı görünce dedi ki: “Biraz önce Üstatla beraberdim. Ona bilgi hakkında sordum. Bana dedi ki: Dürüst olanları hizmetine al, dürüst olmayanları bir kenara bırak. Böylece onları dürüst hale getirebilirsin.”

Tzu-hsia dedi ki: “Söyledikleri gerçekten çok anlamlı!

“Shun kralken, halk arasında Kao-yao’yı seçti ve onu görevlendirdi. O zaman, erdemli olmayanlar ortadan kayboldu. T’ang kralken, halk arasından İ Yin’i seçti ve onu görevlendirdi. O zaman erdemli olmayanlar yok oldu.”

XXIII. Tzu-kung, arkadaşlık hakkında sordu.

Üstat dedi ki: “Arkadaşlarına karşı içten ol ve doğruyu konuş, iyiliğe yönet. Eğer sana uymazlarsa, fazla çaba harcama ve onlar için kendini küçük düşürme!”

XXIV. Filozof Tsang dedi ki: “Üstün insan arkadaşlarını kültür yoluyla bulur. Onların arkadaşlıklarıyla da kendi erdemini yüceltir.”

IX - Küçük Şeylerden Yararlanmaya Çalışmak Büyük İşlerin Tamamlanmasını Engeller

I. Tzu-lu hükümet hakkında sordu.

Üstat dedi ki: “Halkla birlikte ol ve onların işlerine yardım et.”

O daha fazla bilgi istedi. Üstat dedi ki: “Bu işlerden usanç getirme.”

II. Chung-kung, Chi ailesinin bakanı idi. Hükümet hakkında sordu.

Üstat dedi ki: “Önce sana hizmet edebilecekleri al, onların küçük yanlışlarını bağışla. Ve erdemlilerle yeteneklileri devlet işlerinde görevlendir.”

Chung-kung dedi ki: ‘’Erdemli ve yetenekli insanları nasıl tanıyıp da görevlendireyim?”

Üstat, “Bildiklerini ata. Bilmediklerini öbürleri göz ardı mı edecek,” dedi.

III. Tzu-lu dedi ki: “Wei derebeyi, hükümeti birlikte yönetmeniz için sizi bekliyor. Yapılacak ilk işin ne olduğunu açıklar mısınız?”

Üstat dedi ki: “Yapılacak ilk iş, temizliktir.”[62]

Tzu-lu, “Gerçekten böyle mi?” dedi. “Bu çok yanlış! Niçin bir temizlik gerekli görülsün?”

Üstat dedi ki: “Ne kadar bilgisizsin Yu! Bir konuda bilgisi olmayan üstün insan ihtiyatlı davranır.

“Eğer böyle bir temizlik yapılmazsa, yapılan işlerde başarıya ulaşılamaz.

“İşlerde başarıya ulaşılmazsa, toplum kurallarında ve müzikte gelişme olmaz. Toplum kuralları ve müzik gelişmezse, cezalar yerine getirilmez. Cezalar yerine getirilmezse, halk ne yapacağını bilemez.

“Bunun için, büyük ve üstün insan, o kişilerden uygun biçimde söz edilmesi ve kendi sözlerinin de uygun biçimde yerine getirilmesi gerektiğini düşünür.”

IV. Fan Ch’ıh çiftçiliği öğrenmek istedi. Üstat dedi ki: “Eski bir çiftçi olarak bu iş için pek iyi değilim.”

O, bahçıvanlığı öğrenmek istedi. Üstat, “Eski bir bahçıvan olarak bu iş için iyi değilim,” yanıtını verdi.

Fan Ch’ıh çıkınca, Üstat dedi ki: “Fan Hsü (Fan Ch’ıh) gerçekten küçük bir adam!”

“Eğer büyük ve üstün insan törenleri severse, halk saygısızlık etmeye cesaret edemez. Eğer o doğruluğu severse, halk ona uyruk olmaktan çekinmez. Eğer o, sadakati severse, halk içten olur. İşte bunlar elde edilince ülkenin her tarafından halk, çocuklarını arkalarında taşıyarak ona gelecektir. Bunun için çiftçiliği öğrenmeye ne gerek var?”

V. Üstat dedi ki: “Bir insan 300 parça şiiri okuyabilir ama hükümet işlerinde yetenekli değilse ya da bir yere bir heyetle gönderildiği zaman yardımcısı olmadan konuşamazsa, bilgisini yayma konusunda bunun nasıl bir yararı olur?”

VI. Üstat dedi ki: “Bir prensin davranışları doğruysa, buyruk vermeden de hükümet işlerini yürütülebilir. Eğer kendisi dürüst davranmazsa, ne kadar buyruk çıkarırsa çıkarsın, kimse uymaz.”

VII. Üstat dedi ki: “Lu ve Wei Hükümetleri kardeştir.”[63]

VIII. Üstat, “Lu ve Wei Dükü’nün çocuklarından Ching’e, ‘bir ailenin ekonomisini’ iyi bildiğini” söyledi.

O eşyaya sahip olduğu zaman Üstat, “Ha, işte bir koleksiyon!” dedi.

Onlar çoğaldığı zaman, Üstat, “Ha, her şey tamam!” dedi.

O zengin olunca Üstat, “Ha, işte bu çok güzel!” dedi.

IX. Üstat, Wei’ye gittiği zaman Tsan Yu onun arabasını sürmüştü.

Üstat, “İnsanlar ne kadar çok!” diye düşündü.

Yu dedi ki: “İnsanlar böyle çok olunca, onlar için ne yapılabilir?”

“Onları zenginleştir,” dedi Üstat.

“Onlar zenginleşince, başka ne yapılabilir?”

“Onlara bilgi ver,” dedi Üstat.

X. Üstat dedi ki: “Eğer beni yanına alacak bir prens olsa, on iki ay içinde önemli işler yapardım. Üç yıl içinde hükümet kusursuz bir duruma gelirdi.”

XI. Üstat dedi ki: “Eğer iyi insanlar bir ülkeyi yüz yıl yönetirse kötülükleri mutlaka ortadan kaldırırlar ve ölüm cezaları olmaz. Bu sözler gerçekten doğru mudur?”

XII. Üstat dedi ki: “Gerçek bir hükümdar geldiğinde bile, yeni bir kuşağın geçmesi gerekir. Ancak bundan sonra erdem egemen olur!”

XIII. Üstat dedi ki: “Eğer bir devlet adamı doğru davranırsa, hükümet yönetmekte ne gibi bir güçlük çekebilir? Eğer kendisi doğru yolda gitmezse, başkalarının davranışlarını düzeltmenin ne anlamı var?”

XIV. Tsan Yu saraydan dönüyordu. Üstat ona dedi ki: “Niçin bu kadar geç kaldın?” O yanıtladı: “Hükümete ilişkin işler vardı.”

Üstat, “Aile işleri olacak. Eğer hükümet işleri olsaydı, benim buradan bile o işlerden haberim olurdu,” dedi.

XV. Dük Ting, “Bir ülkeye mutluluk getirecek tek bir cümlenin” var olup olmadığını sordu.

Konfüçyüs, “Bir tek cümleden böylesi bir etki beklenemez,” yanıtını verdi.

“Halkın arasında bir söz vardır: Bir prens olmak zordur. Bir Bakan olmak da kolay değildir.

“Eğer bir hükümdar, prens olmanın güçlüğünü biliyorsa, böyle bir cümlenin onun ülkesini mutluluğa yaklaştırması beklenemez mi?”

Dük dedi ki: “Bir ülkeyi yıkacak bir cümle var mıdır?”

Konfüçyüs yanıtladı: “Böyle bir etki bir cümleden beklenemez. Halk arasında bir söz vardır: Hükümdar olmaktan hoşlanmıyorum. Fakat söylediklerime hiç kimsenin karşı çıkmamasından da zevk alıyorum.

“Bir hükümdarın sözleri iyiyse, hiç kimse ona karşı çıkmıyorsa, hoş bir durum değil midir? Eğer bu sözler iyi değilse ve hiç kimse onlara karşı çıkmıyorsa, bu, ülkeyi yıkan bir cümle olmaz mı?”

XVI. Dük Shıh, hükümet hakkında sordu.

Üstat dedi ki: “İyi bir hükümet birlikte olduklarını mutlu kılar. Uzakta olanları kendine çeker.”

XVII. Tzu-hsia, Chü-fu’da[64] vahşiydi. Hükümet hakkında sordu.

Üstat dedi ki: “İşlerin yapılmasında aceleci olma. Küçük şeylerden yararlanmaya çalışma. İşlerin yapılmasında aceleci olmak, en iyinin yapılmasını önler. Küçük şeylerden yararlanmaya çalışmak, büyük işlerin tamamlanmasını önler.”

XVIII. Dük Shıh, Konfüçyüs’ü çağırdı, dedi ki: “İçimizde öylesine doğru olanlar var ki, babası bir koyun çalsa, oğlu onu ele verir.”

Konfüçyüs dedi ki: “Bizim ülkedeki dürüst insanlar farklıdır. Baba, oğlunun hatasını üstüne alır. Oğul, babasının hatasını gizler. İşte doğruluk bunun içindedir.”

XIX. Fan-ch’ıh, üstün erdem hakkında sordu.

Üstat dedi ki: “İnsan evinde saygıdeğer olmalı. Görevi başındayken ağırbaşlılığı elden bırakmamalı. Başkalarıyla ilişkilerinde sadık ve içten

olmalı. Uygarlıktan nasibini almamış bölgelerde yaşasa bile bunları bırakmamalı.”

XX. Tzu-kung, “Bir insanın bilgin olarak tanınması için ne gibi özelliklere sahip olması gerektiğini” sordu.

Üstat dedi ki: “O kişi kendi davranışlarından utanç duyarsa ve bir yere gönderildiği zaman çevresindekileri küçük düşürmezse, bu kişiye bilgin denir.”

Tzu-kung, “Bu kişinin ardından onun yerini kimin alabileceğini sorma cesaretinde bulunabilir miyim?” dedi.

Üstat, “Aile üyeleri arasında anaya bağlı, ve köylü komşuları arasında ise kardeş olarak tanınan kimsedir,” dedi.

Öğrencisi yeniden sordu: “Bundan sonraki aşamada kimlerin bulunabileceğini sorabilir miyim?”

Üstat, “Bu kişiler söyledikleri şeylerde kesinlikle içten ve davranışlarında çok kararlıdır. Onlar inatçı, küçük insanlardır. Böyle olmakla birlikte, bundan sonraki sınıfa girebilirler,” yanıtını verdi.

Tzu-kung yine sordu: “Günümüzde devlet işlerinde görevi olanlar hangi sınıftandır?”

Üstat yanıtladı: “Oooo, onlar yalnızca birer alettir. Haklarında konuşulmaya değmez.”

XXI. Üstat dedi ki: “Orta yolu izleyen bir insan bulamadım. Bu durumda kime bilgi vereceğim. Çalışkan ve ihtiyatlı kişileri bulmalıyım. Çalışkan olanlar ilerler ve gerçeği elde eder. İhtiyatlı olanlar kendilerini yanlışlardan korur.”

XXII. Üstat dedi ki: “Güney halkının bir sözü vardır: ‘Sebat etmeyen bir insan ne büyücü ne de doktor olabilir.’ Güzel! Erdemde süreklilik olmazsa, o kişi saygınlığını yitirir.”

Üstat, “Bu yalnızca iyiyi ve kötüyü önceden bilememesinden ileri gelir,” dedi.

XXIII. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insan naziktir ama yaltaklanmaz. Küçük insan yaltaklanır ama nazik değildir.”

XXIV. Tzu-kung dedi ki: “Bütün komşuları tarafından sevilen bir insan için ne söyleyebilirsiniz?”

Üstat yanıtladı: “Onun hakkında aynı fikre sahip olmayabiliriz.”

“Komşuları tarafından nefret edilen bir kimse hakkında ne dersiniz?”

Üstat, “Onun kötü olduğu üstünde bir sonuca varmamış olabiliriz. İyi olan komşular onu severler, fena olanlar ondan nefret edebilirler,” yanıtını verdi.

XXV. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insana hizmet etmek kolay ama onu hoşnut etmek güçtür. Eğer onu doğruluktan uzak şeylerle hoşnut etmeye çalışırsak, o, bundan hoşlanmaz. İş yaptırdıkları insanları yeteneklerine göre çalıştırır.

Küçük insana hizmet etmek güçtür, hoşnut etmek kolaydır. Onu doğrulukla bağdaşmayan şeylerle hoşnut etmeye çalışsan bile, o, bundan hoşlanacaktır. Emrinde çalıştırdığı kişilerden yeteneklerinin üstünde işler ister.”

XXVI. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insan ağırbaşlıdır ama kendini beğenmiş değildir. Küçük insan ise kendini beğenir ve ağırbaşlı değildir.”

XXVII. Üstat dedi ki: “Dayanıklılık, katlanma, sadelik ve alçakgönüllülük erdeme yakındır.”

XXVIII. Tzu-lu, “Bir insanın kendisini bilgin olarak göstermesi için ne gibi özelliklere sahip olması gerekir,” diye sordu.

Üstat yanıtladı: “Bu kişi ciddi, çevik, ve yumuşak olursa ona bilgin denir. Arkadaşları arasında ciddi ve çevik, kardeşleri arasında da yumuşak olmalıdır.”

XXIX. Üstat dedi ki: “İyi bir insan halkı yedi yıl eğittikten sonra, savaşa gönderebilir.”

XXX. Üstat dedi ki: “Halka bilgi vermeden onları savaşa göndermek, onları yok etmek demektir.”

X - Gururu Olmayanın Zengin Olması Kolaydır

I. Hsien,[65] utancın ne olduğunu sordu.

Üstat dedi ki: “Adil bir ülke yönetiminin hizmetinde çalışırken düşünülen yalnızca ücretse ve adaletsiz bir yönetimin hizmetinde çalışırken tek düşünülen şey gene ücret olursa, bu utançtır. Adil bir ülkenin hizmetinde çalışmak yerine adaletsiz bir ülkenin hizmetinde çalışmak da utançtır.”

II. “Üstün olma isteği, övünme, açgözlülük saldırganlık ve hırs yok edildiği zaman erdemli olunduğu sanılıyor.”

Üstat dedi ki: “Bu belki güç olan bir şeyin başarılması olarak kabul edilebilir. Fakat bunun erdemli olmakla bir ilişkisinin olduğunu sanmıyorum.”

III. Üstat dedi ki: “Rahatını düşünen bir bilgin, bilgin olarak düşünülemez?”

IV. Üstat dedi ki: “Bir yönetim iyi olduğu zaman, sözler ve davranışlar en geniş sınırlar içinde özgürdür. Kötü bir yönetim iş başındayken davranışlar belki en geniş sınırlar içinde özgürdür ama konuşmalarda ihtiyatlı olmak gerekir.”

V. Üstat dedi ki: “Erdemli insanların söyleyecek sözleri vardır ve doğru konuşurlar ama her söyleyecek sözü olan ve doğru konuşan erdemli değildir. Üstün insan cesurdur ama her cesur olan üstün insan değildir.”

VI. Nan-kung Kuo[66] Konfüçyüs’e sordu: “İ ok atmakta ustaydı. Ao bir gemiyi yürütebilirdi. Fakat her ikisi de doğal biçimde ölmedi. Yü ve Chi tarım aletleri üstünde çalıştı ve imparatorluğu elde ettiler.” Buna karşılık olarak Üstat bir şey söylemedi.

Nan-kung Kuo dışarı çıktığı zaman dedi ki:

“O gerçekten üstün bir insan! O erdemi gerçekten seven bir insan!”

VII. Üstat dedi ki: “Üstün insan olup da erdemi olmayan insanlar bulunabilir! Fakat küçük insanlar asla erdemli olamaz.”

VIII. Üstat dedi ki: “İnsanı titiz bir çalışmaya yönlendirmeyen sevgiden söz edilebilir mi? Dostlarına sadıksan, onların doğru yolda gitmesi için öğüt vermekten kendini alabilir misin?”

IX. Üstat dedi ki: “Hükümetin buyruklarının hazırlanmasında ilk taslağı P’i Shan yaptı. Shıh-shu bunu inceledi ve kendi konusu üstünde konuştu. Tzu-yü dış ilişkilerden sorumlu olarak bunun üslubu üstünde çalıştı. Nihayet Tzu- ch’an (Tung-li’li) buna son şeklini vererek bitirdi.[67]

X. Biri, Tzu-ch’an hakkında sordu. Üstat, “O nazik bir insandır,” dedi.

O, Tzu-hsi[68] hakkında sordu. Üstat: “O insan! O insan!” dedi.

O, Kuan Chung hakkında sordu: Üstat dedi ki: “Pien şehri 300 ailesiyle birlikte Po ailesinin başkanının elinden alındı. Fakat o, hayatının sonuna kadar yalnızca pirinç yemek zorunda kalmasına rağmen şikayette bulunmadı.”

XI. Üstat dedi ki: “fiikâyet etmeksizin fakirliğe katlanmak güçtür. Gururu olmayanın zengin olması kolaydır.”

XII. Üstat dedi ki: “Mang Kung-cho’nın, Chao ve Wei ailelerinin yaveri olması daha uygundur. Fakat T’ang ve Hsieh devletinde büyük bir memur olması asla uygun değildir.”[69]

XIII. Tzu-lu kusursuz insanın nasıl olması gerektiğini sordu.

Üstat dedi ki: “Tsang Wu-chung’un[70] bilgisini, Kung-cho’nın tok gözlülüğünü, Pien’li Chu-ang’ın cesaretini ve Tsan Ch’iu’nın çeşitli yeteneklerini elde etmiş bir insan düşün. Ve bunlara tören kurallarını ve müziğe bağlılığı eklersen, böyle bir kişiye kusursuz denebilir?”

XIV. Üstat, Kung-ming Chia’ya, Kung-shu Wen[71] hakkında sordu: “Sizin efendinizin konuşmadığı, gülmediği ve bir şey kabul etmediği doğru mudur?”

Kung-ming Chia yanıtladı: “Bu söylentiler doğru değildir. Benim efendim zamanı gelince konuşur, böylece insanlar onun konuşmasından usanmaz. Eğlence olduğu zaman güler. Onun böyle gülmesinden usanmazlar. Bir şeyi doğruluğa uygun olursa kabul eder. Bu nedenle insanlar onun isteklerinden usanç getirmez.”

Üstat, “Demek böyle! Fakat bu gerçekten böyle mi?” dedi.

XV. Üstat dedi ki: “Fang’ı, Tsan-Wu-Chung ele geçirdiğinde, Lu Dükü’nden ailesine bir ardıl seçmesini istedi. Her ne kadar Düke bu konuda baskı yapmadığı söyleniyorsa da, öyle davrandığını düşünüyorum.”

XVI. Üstat dedi ki: “Tsin Dükü Wen kurnazdı ama dürüst değildi. Ch’i Dükü Huan[72] dürüsttü ama kurnaz değildi.”

XVII. Tzu-lu dedi ki: “Dük Huan, kardeşi Chiu’nın öldürülmesini sağladı. Shao Hu efendisi ile beraber öldü ama Kuan Chung ölmedi. Onun erdemsiz bir insan olduğu söylenemez mi?”[73]

Üstat dedi ki: “Dük Huan bütün prensleri topladı. Fakat silahları ve savaş arabaları yoktu. Bu yalnızca Kuan Chung’ın yardımı ile yapılmıştı. Onun gibi kim erdemli olabilir? Onun gibi kim erdemlidir?”

XVIII. Tzu-kung dedi ki: “Kuan Chung bence erdemli bir insan değil. Dük Huan, kardeşi Dük Chiu’nın öldürülmesini sağladığı zaman, Chung onunla birlikte ölme cesaretini gösteremedi ve ayrıca Huan’ın Başbakanı oldu.”

Üstat dedi ki: “Kuan Chung, Dük Huan’ın Başbakanı oldu. Huan’ı bütün prenslerin lideri yaptı ve imparatorluğu birleştirip düzenledi. Bugüne kadar halk onun verdiği hediyelerden memnun kaldı. fiimdi biz Kuan Chung için saçlarımızı çözmeli ve paltolarımızı soldan iliklemeliyiz.”[74]

“Sen ondan, nehirde ya da hendeklerde intihar eden düşük kadın ve erkeklerin vefasını mı bekleyeceksin? Bu insanlar hakkında kimse bir şey bilmiyor?”

XIX. Büyük memurlardan Hsien, Kung-shu Wen'lerin aile Bakanı olmuştu. Wen ile birlikte Prens'in sarayına gitti.

Üstat bunu duyduğu zaman dedi ki: "O, üstün insan olmayı hak etti."

XX. Üstat, Wei Dükü Ling'in ilkesiz uygulamalarından söz ediyor. Ch'i K'ang, "O, böyle bir karaktere sahipken, nasıl oluyor da hâlâ hükümdarlık edebiliyor," dedi.

Konfüçyüs dedi ki: "Chung-shu Yü,[75] onun konuğu ile ilgileniyor, To, Atalar Tapınağı'na bakıyor. Wang-sun Chia da orduyu yönetiyor. Böylesi adamları olan bir kişi, hükümdarlığı nasıl kaybedebilir?"

XXI. Üstat dedi ki: "Alçakgönüllü olmayan bir kişi konuşurken sözlerinin iyi olması için güçlük çekecektir."

XXII. Chan Ch'ang,[76] Ch'i Dükü Chien'i öldürmüştü.

Konfüçyüs banyosunu yaptı ve saraya gitti. Dük Ai'yı çağırttı. Dedi ki: "Chan Heng hükümdarını öldürdü. Onu cezalandırmanızı istiyorum."

Duh dedi ki: "Üç ailenin başkanlarına haber ver."

Konfüçyüs eve dönünce dedi ki: "Büyük memurlar gibi, bu konuyu bildirmeme cesaretini gösteremem, Prensim de bana, 'Yalnızca Üç Aileye haber ver,' dedi."

O, aile başkanlarına gidip bu olayı anlattı. Fakat onlar harekete geçmedi. Bunun üstüne Konfüçyüs dedi ki: "Büyük memurlar gibi, böyle bir şeyi bildirmeme cesaretini gösteremedim."

XXIII. Tzu-lu, "Bir hükümdara nasıl hizmet edileceğini" sordu.

Üstat yanıtladı: "Onu gücendirmek zorunda olsan da, ona asla ihanet etme."

XXIV. Üstat dedi ki: "Büyük ve üstün insanın yükselmesi yukarıya doğrudur. Küçük insanın yükselmesi ise aşağıya doğrudur."

.

XXV. Üstat dedi ki: “Eski zamanlarda insanlar bilgiyi kendilerini eğitmek için edinirdi. fiimdiyse insanlar bilgiyi başkalarını övmek için elde etmeye çalışıyor.”

XXVI. Chu Po-yü[77] Konfüçyüs’e bir haberci gönderdi. Konfüçyüs onunla oturup konuştu. Dedi ki: “Efendin vaktini ne yaparak geçiriyor?”

Haberci yanıtladı: “Efendim yanlışlarını azaltmaya çalışıyor ama henüz başarıya ulaşamadı.”

Haberci gidince Üstat, “Gerçek bir haberci!” dedi.

XXVII. Üstat dedi ki: “Hükümet katında bir görevi olmayan kişinin, hükümetin yönetimi konusunda plan yapmasına hiç de gerek yok.”

XXVIII. Filozof Tsang dedi ki: “Büyük ve üstün insan düşüncelerinde sınırı aşamaz.”

XXIX. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insan sözlerinde ihtiyatlı ama davranışlarında hızlıdır. Yapabileceğinden fazlasını söylemeye utanır.”

XXX. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insanın yolu üç misli yüksektir. Ben ona eşit değilim. Erdemli olanlar endişeden, akıllı olanlar korkudan uzaktır.”

Tzu-kung dedi ki: “Üstadım, bu sizin söyledikleriniz değil mi?”

XXXI. Tzu-kung insanları birbiriyle karşılaştırıyordu.

Üstat, “Tzu değerli bir insan değil midir? Artık onun için sarf edeceğim zamanım yok,” dedi.

XXXII. Üstat dedi ki: “İnsanların beni tanımayıp kabul etmemesinden korkmam. Kendi yeteneksizliğimden kaygı duyarım.”

XXXIII. Wei-shang Mao, Konfüçyüs’e dedi ki: “Ch’iu, nasıl oluyor da siz burada böyle oturup duruyorsunuz? Siz güzel konuşan bir insan değil

misiniz?”

Konfüçyüs dedi ki: “Böyle bir insan olduğumu söyleme cesaretinde bulunamam. Fakat inatçı olmaktan da nefret ederim.”

XXXV. Üstat dedi ki: “Bir at, yalnız kuvvetli olduğu için değil, başka iyi yeteneklerinden ötürü Ch’i[78] adını alır.”

XXXVI. Biri dedi ki: “Kötülüğe iyilikle nasıl yanıt verilir?”

Üstat yanıtladı: “Peki, siz iyiliğe ne ile karşılık verirsiniz?”

“Kötülüğe doğrulukla, iyiliğe iyilikle yanıt ver.”

XXXVII. Üstat dedi ki: “Ne yazık, beni anlayan hiç kimse yok.”

Tzu-kung dedi ki: “‘Beni anlayan hiç kimse yok’ demekle neyi söylemek istediniz?”

Üstat yanıtladı: “Ben, Göğe şikâyetler sıralamıyorum, insanları da kınamıyorum. Temelden incelemeye başlıyor ve daha yüksek şeylere erişiyorum. Çalışmalarım az, anlayışım ise çok yüksek. Fakat işte Gök, o beni anlıyor!”

XXXVIII. Kung-po Liao Tzu-lu’yu Chisun’a şikâyet etti. Tzu-fu Ching-po[79] bunu Konfüçyüs’e iletti. Dedi ki: “Üstadımıza belki Kung-po Liao tarafından yanlış bilgi verilmiştir. Benim Liao’u öldürüp onun cesedini pazarda ve sarayda gösterme gücüm var.”

Üstat dedi ki: “Eğer ilkelerim gelişmişse, bu kaderin işidir. Kung-po Liao kader karşısında ne yapabilir?”

XXXIX. Üstat dedi ki: “Değerli kimi insanlar yalnızlığa çekiliyor.

“Bazı kötü bakışlardan uzaklaşıyorlar.

“Bazıları da anlamsız sözlerden kaçıyorlar.”

XL. Üstat dedi ki: “Bütün bunları yapanlar yedi kişidir.”

XLI. Tzu-lu geceyi Shıh-men'de[80] geçirdi. Kapıdaki muhafız ona, "Kimin ziyaretinden geliyorsunuz?" diye sordu. Tzu-lu, "Bay K'ung'dan," dedi.

Muhafız, "O mu? Zamanın çetinliğini bildiği halde, gene bu zamanın içinde iş görmeye çaba harcayan insan değil mi?" dedi.

XLII. Üstat Wei'deyken, bir gün taştan yapılmış bir müzik aletini çalıyordu.[81] Koluna taktığı bir hasır sepetle Konfüçyüs'ün kapısının önünden geçen bir adam dedi ki: "Bu müzik aletini çalan kişinin de kalbi böyle doludur."

Ardından ekledi, "Bu ses veren şeyler ne kadar adi. Ona (Konfüçyüs'e) kimse aldırış etmediği zaman, o hemen başka bir iş yapmaya yönelir. Derin sulardan elbise ile derin olmayan sulardan ise etekler kaldırılarak geçilirdi."

Konfüçyüs dedi ki: "Amacında ne kadar kararlı? Fakat bu güç bir şey değil!"

XLIII. Tzu-chang dedi ki: "Shu'da (tarih kitabı), 'sarayda yapılan matem törenleriyle ilgilenen Kao-tsung[82] üç yıl konuşmadı' sözüyle ne anlatmak isteniyor?"

Üstat dedi ki: "Neden Kao-tsung buna örnek olarak gösteriliyor? Eski insanların hepsi bunu yaptı. Hükümdar öldüğü zaman, memurlar görevlerini yerine getirdi ve üç yıl başbakandan emir aldı."

XLIV. Üstat dedi ki: "Hükümdarlar kurallara uyarsa halkı daha kolay çalıştırırlar."

XLV. Tzu-lu, Bilge insana ilişkin sordu.

Üstat, "Kendini titizlikle eğiten kişidir," dedi.

Tzu-lu, "Hepsi bu kadar mı?" dedi.

Üstat, "Başkalarına rahatlık verecek kadar kendini eğiten kişidir. Bilge krallar Yao ve Shun bile tüm insanların rahatını sağlayacak kadar kendilerini eğitmede zorluk çekmiştir," dedi.

XLVI. Yüan Tsang,[83] yere çömelmiş, Üstadıın gelmesini bekliyordu.

Üstat dedi ki: "Bir kişi çocukken, küçüklere yakışacak biçimde alçakgönüllülük gösteremezse, gençken yararlı şeyler yapamazsa, yaşlılığında da böyle yaşamayı sürdürürse, o bulaşıcı bir hastalıktır." Sonra elindeki bastonla onun ayağına vurdu.

XLVII. Konfüçyüs, Ch'üeh köyünden bir çocuğu, ziyaretçilerini bildirmesi için hizmetine aldı. Biri çocuk için, "Zannederim ki iyi yetişti," dedi.[84]

Konfüçyüs dedi ki: "Bana kalırsa bu çocuk, büyük bir adamın yerini almak için onlarla yarışıyor. O, bilgisini geliştirmek isteyen bir insan değil, yalnızca hızla büyük bir adam olmak isteyen kişi."

XI - Eğitimde Sınıf Farkı Olmamalı

I. Wei Dükü Ling, savaşa hazırlık konusunda sordu.

Konfüçyüs şöyle yanıtladı: “Kurban kaplarının düzenlenmesine ilişkin çok şey duydum. Fakat savaş hakkında bir şey bilmiyorum.”

Ertesi gün Konfüçyüs oradan ayrıldı.

Chan’da yiyecekleri bitti. Birlikte yolculuk edenler yerlerinden kalkamayacak kadar yorgun düştü.

Tzu-lu, üzüntüyle dedi ki: “Büyük ve üstün insanın bütün bunlara katlanması mı gerekir?”

Üstat yanıtladı: ‘’Büyük ve üstün insan gerçekten yokluğa katlanır. Küçük insan ise yokluk içinde olduğu zaman daha fazlasını ister ve özdenetimini yitirir.”

II. Üstat dedi ki: “Tzu, beni birçok şey öğrenmiş ve bunları unutmamış bir kişi olarak düşünür müsün?”

Tzu-Kung yanıt verdi: “Evet, böyle değil mi?”

Üstat, “Hayır, ben her şeyi içine alan bilgiyi arıyorum,” dedi.

III. Üstat dedi ki: “Yu, erdemin ne olduğunu bilen insan çok az.”

IV. Üstat dedi ki: “Shun kişisel bir çaba harcamadan yönetebilir miydi? O ne yaptı? Ağırbaşlılık ve ciddiyetle tahtında oturmaktan başka ne yaptı?”[85]

V. Tzu-chang, “Bir insanın davranışı nasıl olmalıdır?” diye sordu.

Üstat yanıtladı: “Sözlerinde içten ve doğru, davranışlarında saygılı ve dikkatli ise, bu kişinin davranışı, kuzeyin ve güneyin vahşi kabileleri arasında bile beğenilir. Eğer sözlerinde içten ve doğru, davranışlarında saygılı ve dikkatli değilse, bu insan komşuları tarafından beğenilir mi?”

“Doğruluğun önünde hakikat ile ağırbaşlılığı sergilesin. Arabanın dizginlerini onlar tutsun.”

Tzu-chang bu sözleri kemerinin üstüne yazdı.

VI. Üstat dedi ki: “Tarihçi Yü gerçekten dürüst bir insandı. Ülke iyi bir yönetim tarafından yönetilirken o bir ok gibi kararlı ve doğruydu. Kötü bir yönetim iş başına geçtiğinde o gene ok gibiydi.”

“Chü Po-yü gerçekten büyük ve üstün bir insandır! İyi bir yönetim varken o her zaman görevinin başında bulunurdu. Kötü bir yönetim iş başındayken kendini uzakta tutardı.”

VII. Üstat dedi ki: “Konuşmaya değer bir insanla konuşmazsan onu yitirirsin. Konuşmaya değmez bir insanla konuşursan sözlerini boşa harcarsın. Akıllı olan ne o insanı yitirir ne de sözlerini boşa harcar.”

VIII. Üstat dedi ki: “İradeli bilginler ve erdemli insanlar, erdemlerine zarar verecek yaşama yolları aramaz. Hatta erdemlerini daha kusursuzlaştırmak için hayatlarını verirler.”

IX. Tzu-kung, ne yapılırsa erdemli olunabilineceğini sordu.

Üstat dedi ki: “İyi iş yapmak isteyen bir işçi, önce aletlerini tanımalı. Bir ülkede, büyük memurlar arasında en değerlilerini seçmeli. Bilginler arasında en erdemlisi ile arkadaşlık etmeli.”

X. Yen Yüan, “bir ülkenin nasıl yönetilmesi gerektiğini” sordu.

Üstat dedi ki: “Hsia sülalesinin yolundan git.”

“Yin sülalesinin devlet arabasına bin.

“Chou hanedanının tören şapkasını giy.

“Shao’nın (Shun’un) dans müziğini çal.

“Chan’ın müzik ve şarkılarını bırak. İkiyüzlü insanlardan uzaklaş. Chang’ların şarkıları yasalara yakındır. İkiyüzlü insanlar tehlikelidir.”

XI. Üstat dedi ki: “Bir insan yeterince uzağı düşünmezse, kısa süre içinde mutlaka üzüntü ile karşılaşır.”

XII. Üstat dedi ki: “Her şey bitti! Güzelliği sevdiği kadar erdemi de seven bir insan görmedim.”

XIII. Üstat dedi ki: “Tsan Wen, başkasının yerini çalan bir insan gibi davranmadı mı? O, Liuhsia’li Hui’nin yeteneklerini biliyordu. Buna karşın ona sarayda bir görev vermedi.”

XIV. Üstat dedi ki: “Kendisinden çok, başkalarından az isteyen bir insan, özünü kötülüklerden uzak tutar.”

XV. Üstat dedi ki: “Eğer bir kişi, ‘Buna ilişkin ne düşünebilirim?’ diye sorup bir düşünce öne süremezse, benim de ona ilişkin bir diyeceğim olmaz.”

XVI. Üstat dedi ki: “Bütün gün bir arada olup da doğruluğa ilişkin tek söz etmez ve en ufak bir konuda öneriler sunmazsa, onların durumu kötüdür.”

XVII. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insan yeteneksizliğinden üzüntü duyar, insanların kendisini tanımamasından endişe etmez.”

XVIII. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insan her şeyde doğruluğu ilke edinir ve bunu tören kurallarına uygun biçimde yaşamına geçirir. Bunu alçakgönüllülükle kurar ve içtenlikle yürütür.”

XIX. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insanın, ölümünden sonra adının unutulacağına ilişkin bir endişesi olmaz.”

XX. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insan kendi kendini bulmaya çalışır. Küçük insan ise, başkalarını aramaya uğraşır.”

XXI. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insan, ne birini sözlerinden ötürü yüceltir ne de o insan için güzel sözlerden vazgeçer.”

XXII. Tzu-kung dedi ki: “Bir kişinin tüm yaşamına rehber olabilecek ne var?”

Üstat yanıtladı: “Karşılıklı davranış sözcüğü kullanılamaz mı? Kendine yapılmasını istemediğin şeyi başkalarına yapma.”

XXIII. Üstat dedi ki: “Birlikte olduğum insanların hangisinin iyi, hangisinin kötü olduğunu nasıl bileyim? Eğer bir kişiyi fazlasıyla beğenmiyorsam, bu, onu fazlasıyla incelemiş olmamdan ötürüdür.

“Bu gibi insanlar üç hanedanın izlediği doğru yola göre davranmıştır.”

XXIV. Üstat dedi ki: “Gençliğimde tarihçiler de metinlerde açık bir yer bırakırdı. Atı olan bir kimse, atını binmesi için başkasına verirdi. Ne yazık! fiimdi böyle şeyler olmuyor.”

XXV. Üstat dedi ki: “İkiyüzlülük erdemi sarsar. Zekice konuşma erdemi engeller. Küçük şeylere karşı sabırsız olmak, büyük planları bozar.”

XXVI. Üstat dedi ki: “Halk birinden nefret ediyorsa, bunu incelemek gerekir. Halk birini seviyorsa, bunu gene incelemek gerekir.”

XXVII. Üstat dedi ki: “Bir kişi izlediği ilkeleri geliştirebilir. Bu ilkeler insanı geliştirmez.”

XXVIII. Üstat dedi ki: “Bir insan, yanlışları olup da bunları düzeltmezse, bu, hataları benimsemiş demektir.”

XXIX. Üstat dedi ki: “Bütün gün yemek yeme den, bütün gece uyumadan düşündüm. Hiç yararı olmadı. En iyisi çalışmak.”

XXX. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insanın yolu gerçekliktir. Yemek onun hedefi olamaz. Kıtlık olduğu zaman bile çift sürülebilir, böylece, bilgi ile kazanç elde edilebilir. Üstün insan yoksul kalacağı için değil, gerçeği elde edemeyeceği için endişe duyar.”

XXXI. Üstat dedi ki: “Bir insanın çok ama pek çok bilgisi olup da onu tutacak erdemden yoksunsa, ne kadar kazanırsa kazansın sonunda her şeyi yitirir.

“Bilgisi ve de bunu sıkı tutacak kadar erdemi olup da memleketini iyi yönetmiyorsa, halk ona gene saygı göstermez.

“Bilgisi olup da bunu sıkı tutacak erdemi de varsa ve ülkesini iyi yönetiyorsa, ancak halkı tören kurallarına karşı kışkırtıyorsa o insan, gene kusursuzluğa erişemez.”

XXXII. Üstat dedi ki: “Üstün bir insan küçük olaylarda tanınmayabilir, ancak büyük bir ilgi görebilir. Küçük insan, büyük bir ilgi görmeyebilir ama olaylarda tanınabilir.”

XXXIII. Üstat dedi ki: “Erdem bir insan için su ve ateşten de önemlidir. Ben ateş ve su içinde ölen insanlar gördüm. Ama erdem içinde ölenleri görmedim.”

XXXIV. Üstat dedi ki: “Bir insan erdemi kendisine göre düşünürse, bunu kendi öğretmenine bile anlatamaz.”

XXXV. Üstat dedi ki: “Büyük ve üstün insan metin ama tam anlamıyla metindir.”

XXXVI. Üstat dedi ki: “Bir bakan, prensine hizmet ederken, önce görevini yerine getirir. Ücretini sonra düşünür.”

XXXVII. Üstat dedi ki: “Eğitimde sınıf farkı olmamalıdır.”

XXXVIII. Üstat dedi ki: “Yolları ayrı olan insanlar birbirine danışmaz.”

XXXIX. Üstat dedi ki: “Söylenen sözlerde her zaman anlam aranır.”

XL. Müzik Üstadı Mien,[86] Konfüçyüs’e uğramıştı. Merdivene geldikleri zaman, Üstat ona, “İşte merdiven,” dedi. Misafirlerin oturduğu hasıra gelince, “İşte hasır,” dedi. Oturdukları zaman da, “O burada, şu şurada,” dedi.

Müzik Üstadı Mien gittiği zaman Tzu-chang dedi ki: “Bu gibi şeyleri müzik üstadına anlatmakta yarar var mıdır?”

Üstat dedi ki: “Körlere yol gösteren bir kimse için, kuşkusuz bunlar kuraldır.”

XII - Doğru İlkelerle Yönetilirse, Ülke Büyük Memurların Elinde Kalmaz

I. Chi ailesinin başkanı, Chuan-yü'ye[87] saldırıya hazırlanıyordu."

Tsan Yü ile Ch'iu, Konfüçyüs'ü ziyaret ederek dediler ki, "Başkanımız Chi, Chuan-yü'ye karşı bir eyleme geçiyor."

Konfüçyüs dedi ki: "Ch'iu, burada suçlu olan sen değil misin?

"Eskiden, bir kral Doğu Meng'e (bir dağ) sunulacak kurbanlara bakmak için buranın hükümdarını görevlendirdi. Burası bizim ülkemizin ortasındadır. Buranın hükümdarı ile kralın sıkı bir ilişkisi vardı. Sizin başkanınız buraya nasıl saldırabilir."

Tsan Yü, "Başkanımız bunu istiyor. Biz ikimizse bunu istemiyoruz," dedi.

Konfüçyüs dedi ki: "Bak Ch'iu, Chao Tsan[88] ne diyor: Yeteneğini göstermek istediği zaman, memurlar arasında yer alır, yeteneksizliğini anladığı zaman çekilir. Bir kör sendelediği zaman, onu tutamazsa ve düştüğü zaman kaldıramazsa, önderlikte ona nasıl yararlı olabilir?

"Bundan başka, doğru söylemedin. Bir kaplan, bir gergedan kafesinden kaçtığı zaman, bir kaplumbağa ezildiği ve bir parça yeşim taşı zedelendiği zaman kabahat kimindi?"

Tsan Yü, "Ama, şimdiki halde Chuan-yü kuvvetli ve Pi'ye yakın. Eğer başkanımız burasını almazsa birçok felakete uğrayacaktır," dedi.

Konfüçyüs dedi ki: "Ch'iu, büyük ve üstün insan, ben şunu isterim ben bunu isterim diyemez. Bu, davranışını açıklar."

Ben şunları duymuştum: "Hükümdarlar ve aile başkanları, halkları sayıca az diye üzüntü duymadı. Fakat yerlerini koruyamama endişesine kapıldılar. Onlar yokluk korkusu çekmedi. Fakat halk arasında huzursuzluğun yaratılmasından ürktü. Eğer halk yerini korursa, yoksulluk olmaz. Halk

arasında birlik olursa, halkın sayıca azalacağından endişe duyulmaz. Halk huzur içinde olursa, ayaklanmalar baş göstermez.

“İşte böyle, başkaldıran uzaktaki halkı yola getirmek için onları kültür ve erdemle besleyip yetiştirmeli. Bundan sonra halk rahata kavuşur.

“fiimdi, siz Yü ve Ch’iu, başkanlarınıza yardım ediyorsunuz. Fakat uzaktaki halk itaat etmiyor ve başkanınız onları kendine itaat ettiremiyor. Ülkede birtakım ayrılıklar ve çöküntüler var. Başkanınız bunları önleyemiyor.

“Ve ülke içindeki bu düşmanlıkları o yaratıyor. Chi-sun, ailesinin üzüntülerini Chuan-yü’de değil, bizzat sarayının içinde aramalıdır.”

II. Konfüçyüs dedi ki: “Bir ülkede iyi bir yönetim olduğu, törenler, müzik ve askeri seferler yapıldığı zaman, onlar on kuşakta da etkinliklerini koruyacaktır. Bu buyrukları prensin memurları veriyorsa, onların yetkileri beş kuşak içinde kaybolmayacaktır. Büyük bakanlar ülkenin yönetimini ellerinde tuttuğu zaman, onların iktidarı ancak üç kuşak devam edecektir.

“Doğru ilkeler egemen olduğu zaman, ülke büyük memurların elinde kalmaz.

“Ülkede doğru ilkeler egemen olduğu zaman halk arasında anlaşmazlıklar olmaz.”

III. Konfüçyüs dedi ki: “Ülkenin yasal dükü beş yıl ülkenin gelirinden yoksun bırakıldı. Ülke dört kuşak büyük memurların eliyle yönetildi. Bunun içindir ki, üç kuşak Huan’ların soyu çok azalmıştır.”[89]

IV. Konfüçyüs dedi ki: “Yararlı ve zararlı üç çeşit arkadaşlık vardır. Dürüst, içten ve anlayışlı arkadaş yararlıdır. İkiyüzlü, kurnaz ve çok konuşan arkadaş ise zararlıdır.”

V. Konfüçyüs dedi ki: “İnsanların yararlandığı ve zarar gördüğü üç çeşit eğlence vardır. Müzik ve törenler üstünde çalışma, başkalarının iyiliğinden söz etme ve arkadaş canlısı olmanın keyfi: işte bunlar yararlıdır. Aşırı

eğlence, hoş vakit geçirme ve ziyafetlerden hoşlanma: işte, bunlar zararlıdır.”

VI. Konfüçyüs dedi ki: “Büyük ve üstün insanın yanında bulunan bir kişinin yapabileceği üç yanlış vardır. Konuşmaması gereken yerde konuşmak, buna acelecilik denir. Konuşması gerektiği halde konuşmamak, buna gizleme denir. Büyüğünün yüzüne bakmadan konuşmak, buna körlük denir.”

VII. Konfüçyüs dedi ki: “Büyük ve üstün insanın yapmaktan kendini engellediği üç şey vardır: Delikanlılık çağında bedensel gücü gelişmemişken, şehveti engeller. Kuvvetlendiği ve bedensel gücü geliştiği zaman kavga etmeyi engeller. İhtiyarladığı ve hayvani duyguları yok olduğu zaman açgözlülüğü engeller.”

VIII. Konfüçyüs dedi ki: “Büyük ve üstün insan üç şeyden korkar: Göğün buyruğundan, büyük adamlardan ve kutsal insanların sözlerinden.”

“Küçük insanlar Göğün buyruğunu bilmez, bunun için korkmazlar. Büyük adamlara saygıları yoktur. Kutsal insanların sözleriyle alay ederler.”

IX. Konfüçyüs dedi ki: “Doğuştan bilgili olanlar, en üstün sınıftandır. Bilgiyi öğrenerek edinenler ondan sonraki sınıfın içindedir. Budala ve bilgisiz olanlar ise en aşağı sınıfın üyesidir.”

X. Konfüçyüs dedi ki: “Büyük ve üstün insanın dokuz düşüncesi vardır: Gözlerinin iyi görmesi; kulaklarının iyi duyması; yüzünün yumuşak, davranışlarının saygılı, konuşmalarının içten, yaptığı işte dikkatli olması; kuşkuya düştüğü zaman soruları nasıl soracağını bilmesi; kızdığı zaman güçlükleri ve kazanç gördüğü zaman doğruluğu düşünmesidir.”

XI. Konfüçyüs dedi ki: “İyiye erişilmeyecekmiş gibi bak, kötüyü sanki elini kaynar suya sokuyormuş gibi düşün. Ben böyle insanlar gördüm, böyle sözler işittim.

“Yalnızlığa çekilip amaçları için çalışanlardan ve ilkelerini uygulamak için doğruluğu ele alan insanlardan söz edildiğini duydum. Fakat ben böylelerini göremedim.”

XII. “Ch’i Dükü Ching’in atının bin tane koşumu vardı. Ancak öldüğü zaman halkın onun erdemine ilişkin söyleyebileceği tek bir sözü bile yoktu. Po-i ve Shuch’i, Shao-yang dağının eteğinde açlıktan öldü. Halk onları hâlâ anıyor.

“Şu söylediğimiz sözlerle de onları anmıyor muyuz?”

XIII. Ch’an K’ang, Po-yü’ye[90] sordu: “Babanızdan bizim duyduğumuz dışında bir şey öğrenebildiniz mi?”

Po-yü yanıtladı: “Hayır. Bir gün salonda yalnızdı. Ben oradan hızlı adımlarla geçiyordum. Bana sordu. ‘Şiirleri öğrendin mi?’ ‘Henüz, öğrenemedim,’ deyince, dedi ki: ‘Eğer bunları öğrenmezsen konuşulmaya layık bir insan olamazsın.’ Oradan ayrılınca hemen şiir üstünde çalışmaya başladım.

“Başka bir gün, gene yalnızdı. Hızlı adımlarla oradan geçerken bana, ‘Tören kurallarını öğrendin mi?’ diye sordu. ‘Henüz öğrenmedim,’ deyince, bana, ‘Eğer bu kuralları öğrenmezsen kişilik sahibi olmazsın,’ dedi. Oradan, ayrılınca hemen bu kuralları öğrenmeye başladım.

“İşte ondan yalnız bu iki şeyi duydum.”

Ch’an K’ang oradan ayrıldı. Çok mutluydu. dedi ki: “Bir şey sordum, üç şey öğrendim. fiiirler ve tören kurallarından söz ettiğini duydum. Ve ayrıca, büyük ve üstün insanla oğlu arasında bir mesafenin varlığını öğrendim.”

XIV. Bir ülkenin prensi karısına Fu-jen diyordu. Ülkenin halkıysa ona Chün Fu-jen, öbür ülkenin halkıysa K’ua Hsiao Chün, bir başka ülke halkı da Chün Fu-jen adını vermişti. Prenses kendisine Hsiao T’ung diyordu.[91]

XIII - Ağırbaşlılık, Cömertlik, İçtenlik, Doğruluk, Saygı Mükemmel Erdemlerdir

I. Konfüçyüs kendisiyle görüşmek isteyen Yong Ho'yu görmeye gitmedi. Bunun üstüne Konfüçyüs'e armağan olarak bir domuz gönderdi. Konfüçyüs, Ho'nun evde olmadığı bir zamanı kollayarak armağanları için teşekküre giderken ona yolda rastladı.

Ho dedi ki: "Geliniz, sizinle konuşmak istiyorum." Ve sonra şunları sordu: "Mücevherleri koynunda saklayan ve ülkeyi karışıklık içinde bırakan bir insana iyiliksever denebilir mi?" Konfüçyüs yanıt verdi: "Hayır."

"Ülkesine hizmetten çekinen ve bu fırsatı kaçıran bir kişiye akıllı, denebilir mi?" Konfüçyüs gene, "Hayır," dedi.

Ho devam etti: "Günler, aylar geçiyor, yıllar bizi beklemez."

Konfüçyüs, "Doğru şimdi ben de konutuma gidiyorum," dedi.

II. Üstat dedi ki: "Yüksek sınıfın akıllı, aşağı sınıfın budala insanları vardır ve bunlar asla değiştirilemez."

III. Üstat dedi ki: "İnsanlar yaratılışta aynıdır. Ancak yaşam deneyimiyle birbirinden uzaklaşır."

IV. Üstat, Wu-ch'ang'a[92] geldiği zaman çalgı ve şarkı sesleri duydu.

Memnun oldu ve gülümseyerek dedi ki: "Bir tavuğu kesmek için neden bir sığır bıçağı kullanılıyor?"

Tzu-yü yanıtladı: "Üstadım, siz daha önceleri şöyle demiştiniz: Yüksek sınıfa mensup bir kimse iyi öğrenim görürse insanları sever. Aşağı sınıfa mensup bir kişi, iyi yetiştirildiği zaman kolayca yönetilir."

Üstat dedi ki: "Öğrencilerim, Yen'in sözleri çok doğru. Benim evvelce söylediğim sözler ise yalnızca şakaydı."

V. Kung-shan Fu-tsao,[93] Pi'ye egemen olduğu günlerdeki bir ayaklanma sırasında Konfüçyüs'ü davet etti. O da bu daveti kabul etti.

Bundan rahatsız olan Tzu-lu, dedi ki: "Gerçekten, gitmemelisiniz? Neden, Kung-shan'ı görmeye gideceksiniz?"

Üstat dedi ki: "Beni çağırışının bir sebebi olamaz mı? Bir kimse beni görevlendirirse, neden ben de bir Doğu Chou'yı kurtarmayayım?"[94]

VI. Tzu-chang, Konfüçyüs'e kusurmuz erdemi sordu.

Konfüçyüs dedi ki: "Dünyada beş şeyi yaşamına uygulayabilmeye kusursuz erdem denir."

Bunların ne olduğu sorulduğunda, Üstat, "Ağırbaşlılık, cömertlik, içtenlik, doğruluk, saygı," dedi. "Ağırbaşlıysan, saygısızlık görmezsin. Cömertsen, her şeyi elde edersin. İçtensen, insanları kazanırsın. Doğruysan, güvenilirsin. Saygılıysan, başkalarını hizmetinde çalıştırabilirsin."

VII. Pi Hsi görüşmek için Üstadı davet etti. O gitmek istemedi.

Tzu-lu dedi ki: "Üstadım, daha önce şöyle d emiştiniz: 'Bir kişi kötülük yapmaktan suçlu ise, büyük ve üstün insan bu kimse ile asla anlaşamaz, Pi Hsi[95] ayaklanıyor ve Chung-mao'yu ele geçiriyor. Ona nasıl gidebilirsiniz?"

Üstat dedi ki: "Evet, bu sözleri söyledim. Fakat, 'Bir şey gerçekten sert ise inceltilmeden öğütülmeli. Eğer bir şey gerçekten beyaz ise siyahlaştırılmadan koyu bir su içine batırılmalı,' denmemiş midir?

"Ben bir su kabağı mıyım? Yenmemek için nereye asılabilirim?"

VIII. Üstat dedi ki: "Yu, öğrenmeyle ilgili altı gerçeği duydun mu?"

Yu, "Hayır, duymadım," dedi.

"Otur, sana anlatayım.

“İyilik yapmayı sevip de öğrenmekten hoşlanmamak, insanı basitliğe götürür. Bilgi edinmeyi sevip de öğrenmekten haz etmemek, insanı gevşekliğe götürür. İçtenliği sevip de öğrenmekten uzak durmak, insanı kötü sonuca götürür. Doğruluğu sevip de öğrenmekten yana çaba harcamamak, insanı karışıklığa götürür. Güçlü olmayı sevip de öğrenmeye yanaşmamak, insanı vahşete sürükler.”

IX. Üstat dedi ki: “Çocuklarım, niçin şiir kitabına çalışıyorsunuz?”

“fiiirler, zihni çalıştırır.”

“Bunlar, insanın kendisini denetlemesine yardımcı olur.”

“Bunlar, toplumsal bir insan olma sanatını öğretir.”

“Bunlar, nefret duygularından arındırır.”

“Bu şiirlerden insan, aile içinde babasına olan görevini, aile dışındaysa prensine yükümlülüklerini öğrenir.”

“Bu şiirlerden kuş, hayvan ve bitki adlarını öğreniriz.”

X. Üstat Po-yü’ye dedi ki: “Chao-nan ve Shao- nan[96] üstüne çalıştın mı? Bunları okuyan biri, yüzü duvara dönük insan gibidir. Değil mi?”

XI. Üstat dedi ki: “Onlar, bu tören kurallarına göredir. Bunlar tören kurallarına göredir, derler. Yeşim taşı ve ipek bu tören kurallarıyla anlatılır mı?

“Bu müziktir, bu müziktir, derler. Çan ve davulları bu müzik anlatabilir mi?”

XII. Üstat dedi ki: “Aslında yetersiz olan biri ciddi bir yüz takınınca, o, küçük insanlardan sayılır. O, içeri girip duvara tırmanan bir hırsıza benzemez mi?”

XIII. Üstat dedi ki: “Sizin köyünüzün iyi ve ihtiyatlı halkı erdem hırsızıdır.”

XIV. Üstat dedi ki: “Yolda yürürken duyduklarımızı anlatmak, erdemimizi boşa harcamak demektir.”

XV. Üstat dedi ki: “Şu düşük insanlar. Onlarla insan, ilkelerine nasıl hizmet edebilir?

“Durmadan bir şeyler kazanmak için çabalar ve elde ettiklerini yitirme korkusuyla yaşarlar.

“Bunları yitirme korkusu sardığı zaman yapmayacakları şey yoktur.”

XVI. Üstat dedi ki: “Geçmişteki insanlar bugün tanımadığımız üç alanda başarısızlığa uğramıştır.”

“Geçmişin erdemli düşünüşü, kendini küçük şeylere önem vermekte gösterdi; bugün insanların düşünüşü kendini kötü şeylere önem vermekte gösteriyor. Geçmişteki insanların ağırbaşlılığı kendini ciddi sorunlarda gösterdi; bugün insanların ağırbaşlılığı karmaşa içinde kendini gösteriyor. Geçmişin budalaca davranışları, doğru davranışlarda kendini gösterdi; bugünün davranışları yalancı davranışlarda kendini gösteriyor.”

XVII. Üstat dedi ki: “Aldatıcı sözler ve kurnazca davranışlar erdemle bağdaşamaz.”

XVIII. Üstat dedi ki: “Kırmızı rengin parlaklığını aldığı için eflatundan nefret ederim. Ya müziğini bozan Chan şarkılarını hiç sevmem. Keskin dilleriyle imparatorlukları ve aileleri yıkanlardan nefret ederim.”

XIX. Üstat dedi ki: “Bir şey söylememeyi yeğlerim.”

Tzu-kung dedi ki: “Üstadım, bir şey söylemezseniz, biz öğrenciler neyi aktaracağız?”

Üstat dedi ki: “Gök bir şey söylüyor mu? Dört mevsim orada ömrünü tamamlıyor, tüm varlıklar onun altında doğuyor ama gök tek söz söylüyor mu?”

XX. Tzu Pei,[97] Konfüçyüs’ü görmek istedi. O, hasta olduğunu bildirdi. Haberci kapıdan çıkınca o flütünü aldı ve Pei’yin işiteceği biçimde çalmaya

başladı.

XXI. Tsai Wo, ana baba için tutulacak üç yıllık yas süresine ilişkin yakınmalarda bulunup bir yıllık yasın bile uzun olduğunu söyledi.

"Eğer büyük ve üstün insan üç yıl törenlerden uzak kalırsa, törenler yok olur. Eğer üç yıl müzikle ilgilenmezse, müzik bozulur.

"Bir yıl içinde buğday tükenir, yenisi çıkar. Ateşi canlandırmak için üç çeşit odun kullanırız. Bir yıl sonra yas sona erebilir."

Üstat dedi ki: "Bir yıl sonra eski pirincin iyisini yeseniz ve güzel, işli elbiseler giyseniz bile huzur içinde yaşayabilir misiniz?

"Eğer kendinizi huzur içinde hissedebilirseniz, bunu yapmaya çalışınız. Fakat büyük ve üstün insan yas sırasında istediği yemeği yiyip hoşlandığı müziği dinleyemez. Ve bir yerde rahatça oturuyorsa bile kendisini huzur içinde hissetmez. Bunun içindir ki, sizin istediğiniz şeyi yapamaz. Fakat siz huzur içinde olmak istiyorsanız, bunu yapabilirsiniz."

Tsai Wo dışarı çıkınca, Üstat dedi ki: "Bu, Yu'nın erdeminin noksanlığını gösterir. Küçük bir çocuk üç yaşına kadar ana babasının kucağında bakılır. İmparatorluk içinde üç yıl yas genel olarak kabul edilmiştir. Yü, üç yıl ana baba sevgisini tatmadı mı?"

XXII. Üstat dedi ki: "Bütün gün payına düşecek yemeği düşünüp de kafasını başka bir şey için yormayan bir kişiyle birlikte olmak çok zordur! Oynayabileceği oyun da mı yok? Bu bile hiçbir şey yapmamaktan çok daha iyidir."

XXIII. Tzu-lu dedi ki: "Büyük ve üstün insan yiğitliğe değer verir mi?"

Üstat dedi ki: "Büyük ve üstün insan doğruluğu en yüksek değer olarak kabul eder. Üstün insan doğru olmayıp cesur olursa, asi demektir. Küçük insan dürüst olmayıp cesur ise, haydut olur."

XXIV. Tzu-kung dedi ki: "Büyük ve üstün insan, nefret edebilir mi?"

Üstat dedi ki: “Nefret eder. O, başkalarının kötülüğünü isteyenlerden nefret eder. Aşağılarda olup da üstlerine iftira edenleri sevmez. Sonra cesur olup da, törenlere önem vermeyenlerden hoşlanmaz. Ve küstah olanlardan, anlaşmalarında içten pazarlıklı davrananlardan nefret eder.”

Üstat sordu: “Ts’zu, senin de nefret ettiğin şeyler var mı?”

Tzu-kung yanıtladı: “Gözetleyici olanlardan ve kendilerini bilgili sananlardan nefret ederim. Alçakgönüllü olmayanlardan ve kendilerini cesur sananlardan hoşlanmam. Sonra, sır saklamayanlardan ve kendilerini dürüst sayanlardan nefret ederim.”

XXV. Üstat dedi ki: “İnsanlar arasında genç kızlar ile hizmetçilere karşı doğru davranışı belirlemek çok zordur. Eğer onlara yakınlık gösterecek olursanız, alçakgönüllülüklerini yitirirler. Uzak duracak olursanız, kızarlar.”

XXVI. Üstat dedi ki: “Kırk yaşına gelen bir kişi artık sevilmez, bu böylece devam edip gider.”[98]

XIV - Büyük Erdem Sınırını Aşamasan Bile Küçük Erdem Yolunu Geçebilirsin

I. Tzu-chang dedi ki: "Bir bilgin tehlikeyi gördüğü zaman hayatını fedaya hazırdır. Bir kazanç elde etme fırsatıyla karşılaştığında doğruluğu düşünür. Kendi hayatını feda ederken, düşüncelerinde ciddidir. Yas sırasında düşünceleri keder vericidir. Böyle bir insan gerçekten övgümüzü kazanır."

II. Tzu-chang dedi ki: "Bir insan gerçekten erdemli olup da bunu geliştiremezse, doğru ilkelere olan inancında içten değilse, bu kişinin var olmasıyla var olmaması neyi değiştirir."

III. Tzu-hsia'nın öğrencileri, Tzu-chang'a karşılıklı ilişkilerin ne olduğunu sordu.

Tzu-chang, "Tzu-hsia bu konuya ilişkin ne diyor?" diye sordu.

Öğrenciler, "Tzu-hsia diyor ki, sana yararlı olanlarla ilişki kur. Sana yararlı olmayanlardan uzaklaş," diye yanıtladı.

Tzu-chang, "Bu benim öğrendiklerimden farklı, büyük ve üstün insan yetenekli ve erdemli olanları beğenir. Herkese karşı dayanıklıdır. O, iyi olanları beğenir, yeteneksiz olanlara acır. Ben yetenekli ve erdemli miyim? Aranızda katlanamayacağım kişi kim olabilir? Ben yeteneksiz ve erdemsiz bir insan mıyım? İnsanlar beni kendilerinden uzaklaştırıyor. Uzaklaştırılan insanlarla ne yapabiliriz."

IV. Tzu-hsia dedi ki: "Basit sorunlarda bile araştırılması gereken bir şey vardır. Eğer araştırılması gereken bu şeyi göz ardı edersek, onu yaşama geçirmek tehlikeli olur. Büyük ve üstün insan bundan kaçınır."

V. Tzu-hsia dedi ki: "Günler geçtikçe neyi bilmediğini anlarsa, aylar ilerledikçe neyi kazandığını unutmazsa, bu kişi için öğrenmeyi gerçekten seviyor diyebiliriz."

VI. Tzu-hsia dedi ki: "Geniş bilgi sahibi olmak, sağlam ve içten bir amaca yönelmek, ciddi olarak araştırma yapmak, derin derin düşünmek: İşte erdem

bunların içindedir.”

VII. Tzu-hsia dedi ki: “Zanaatçıların işlerini yaptıkları dükkânları vardır. Büyük ve üstün insan ise ilkelerine erişmek için bilgi edinir.”

VIII. Tzu-hsia dedi ki: “Küçük insan yanlışlarını örtmeye çalışır.”

IX. Tzu-hsia dedi ki: “Büyük ve üstün insan üç değişiklik gösterir. Uzaktan bakılınca ciddi, yanına gidildiğinde yumuşak görünür. Konuştuğu zaman sözleri inandırıcıdır.”

X. Tzu-hsia dedi ki: “Büyük ve üstün insan güvenini kazandıktan sonra halkını çalıştırır. Eğer onların güvenini kazanmazsa, halk onun baskı yaptığını sanabilir. İlkeleri güven kazanınca, kim ona karşı çıkabilir? Ama güven kazanılmamışsa, o zaman prens halkın kendisine karşı olduğunu düşünebilir.”

XI. Tzu-hsia dedi ki: “Bir kişi, büyük erdem sınırını aşamazsa bile küçük erdem yolunu geçebilir.”

XII. Tzu-yu dedi ki: “Tzu-hsia’nın öğrencileri ve yandaşları yerleri süpürmekte ve sorulara yanıt vermekte yeterince bilgilidir. Bunlar yalnız bilginin dallarıdır. Asıl olan şeye ilişkin bir şey bilmiyorlar. Onlar yeterince öğrendiklerini nasıl anlayacak?”

Tzu-hsia bunu duyunca dedi ki: “Ne yazık ki, Yen Yu yanlış düşünüyor. Büyük ve üstün insanın, yolunda en önemli bulduğu şeyler nedir? Ve ikinci derecede önemli saydığı şeyler nedir? Sınıflara ayrılan bitkiler gibi, o da öğrencileriyle ayrı ayrı ilgilenir. Büyük ve üstün insanın yolu onlardan birini nasıl budala yapabilir? Bilgininin başlangıcı ile tamamını birleştiren insan, kutsal insan değil midir?”

XIII. Tzu-hsia dedi ki: “Bir memur görevini yaptıktan sonra, boş zamanlarını öğrenmeye harcamalıdır. Öğrenci, öğrenimini tamamladıktan sonra, bir memur olmaya çalışmalıdır.”

XIV. Tzu-hsia dedi ki: “Yas süresinde keder en yüksek derecesine geldiği zaman, artık yasa son verilmelidir.”

XV. Tzu-hsia dedi ki: “Arkadaşım Chang güç olan şeyleri yapar. Fakat yüksek erdem sahibi değildir.”

XVI. Filozof Tsang dedi ki: “Chang’ın davranışları ne kadar aldatıcı! Onunla erdemi uygulayabilmek çok güç.”

XVII. Filozof Tsang dedi ki: “Bunları Üstadımızdan duydum: İnsanlar içlerinde olan şeyleri tümüyle açığa vurmaz. Fakat ana ve babalarının yasında bunu gösterirler.”

XVIII. Filozof Tsang dedi ki: “Bunları Üstadımızdan duydum: Meng Chang-tzu’nın[99] ana babasına gösterdiği bağlılık öbür insanların da yapabildiği bir şeydir. Fakat babasının memurlarını değiştirmesi ve hükümette bir değişiklik yapmaması gerçekten zor.”

XIX. Meng ailesinin başkanı, Yang Fu’yu[100] baş ceza yargıcı atadı. Tsang’la konuştuğunda, Tsang dedi ki: “Hükümdarlar, devlet işlerinde başarı gösteremedi, uzun zaman halk yanlış yönetildi. Bu gerçeğini öğrendiğiniz zaman üzüldünüz ve onlara acıdınız. Ama içinizde sevinç duymadınız.”

XX. Tzu-kung dedi ki: “Chao’ların kötülüğü o kadar büyük değildir. Bu nedenle büyük ve üstün insan, dünyanın bütün kötülüklerinin birleştiği aşağı bir yerde yaşamaktan nefret eder.”

XXI. Tzu-kung dedi ki: “Büyük ve üstün insanın yanlışları, ay ve güneş tutulması gibidir. Onun da yanlışları vardır. Bütün insanlar bunları görür. O değişir, bütün insanlar gene onu arar.”

XXII. Wei’li Kung-sun Ch’ao, Tzu-kung’a sordu: “Chung’ni[101] kimden ders alıyor?”

Tzu-kung yanıt verdi: “Wen ve Wu’nın (krallar) ilkeleri henüz yere düşmedi. Bunlar hâlâ insanlar arasındadır. Yetenekli ve erdemli insanlar bu büyük ilkeleri bilir. Yeteneksiz ve erdemli olmayan insanlar ise bu ilkelerin önemsizlerini bilir. Böylece, tümü Wen ve Wu’nın ilkelerini bilir. Üstadımız nereye giderse gitsin, bunları öğrenecek fırsat bulamaz mı? Ayrıca onun bir öğretmene ne ihtiyacı var?”

XXIII. Shu-sun Wu-shu,[102] sarayda büyük memurlarıyla görüşürken dedi ki: “Tzu-kung, Chung-ni’den daha üstündür.”

Tzu-fu Ching-po, bunu Tzu-kung’a söyledi. O da, “Bir ev ile duvarını karşılaştıralım. Benim duvarım ancak omuzuma kadar gelir. Herkes üstünden bakabilir ve evdeki değerli şeyleri görebilir.

“Üstadımın duvarı ise birkaç kulaç yüksektedir. Eğer bir kimse kapıyı bulup da içeri giremezse, ne atalar tapınağının güzelliğini ne de iyi giyinmiş memurları görebilir.

“Kapıyı bulanlar pek azdır. Sizin başkanınızın görüşü de böyle değil mi?”

XXIV. Shu-sun Wu-shu, Chung-ni için fena sözler söyleyince, Tzu-kung dedi ki: “Böyle konuşmakta hiç yarar yok? Chung-ni hakkında kötü söz söylenemez. İnsanların yetenek ve erdemi tepecikler gibidir, üstünden aşılır. Chung-ni ay ve güneş gibidir. Ona asla erişilemez. Bir kimse kendisini insanlardan ayırmak isterse, onun aya ve güneşe zararı dokunabilir mi? O yalnızca kendi yeteneğinin ne olduğunu bilemediğini göstermiş olur.”

XXV. Ch’an Tzu-chin, Tzu-kung’a dedi ki: “Siz çok alçakgönüllüsünüz. Chung-ni niçin sizden üstün olsun?”

Tzu-kung dedi ki: “Bir sözle üstün insan akıllı görülebilir. Bir sözle de budala olabilir. Söylediklerimize çok dikkat etmeliyiz.

“Göğe merdivenle gidilemeyeceği gibi, Üstadımıza da erişilemez.

“Üstadımız, bir ülkenin hükümdarı ya da bir ailenin başkanı durumundadır. Kutsal insanlar için kullanılan sözün bunu ispat ettiğini göreceğiz: Önce halk kendi arasında birlik yaratırsa, ancak o zaman kurtulur. Onlara önderlik ederse, halk da onu izler. Halkı refaha kavuşturursa, halk kendiliğinden ona gider. Halkı harekete geçirirse, onlar sonradan huzura kavuşurlar. O yaşadıkça onuru artar. Ölünce herkes derinden acı duyar. Bu insana nasıl erişilir?”

XV - Bilginin Başlangıcı ile Tamamını Birleştiren İnsan Kutsal İnsandır

I. Yao[103] dedi ki: "Oh! Siz Shun, kişiliğinizde Gök'ün birçok buyruğunu taşıyorsunuz. Bunları sıkı tutun. Bütün dünyada (dört deniz içinde) kıtlık ve felaket olursa, göksel varlıklar ebediyen yok olacak."

Shun da Yü'ye[104] verilen buyruklara göre davrandı.

Tang[105] dedi ki: "Ben, Li, koyu renkli kurbanı sunma cesaretinde bulunduğumu sana bildiriyorum. O, en yüce Tanrı, sana günahlarımın affını isteme cesaretinde bulunamıyorum. Ey Tanrım, karanlıkta kalamıyorum. Onları yargılayan sensin Tanrım. Eğer ben suç işlersem, bu sana ve halkına yüklenmemelidir. Halk içinde bir suç işlenirse, bana yüklenmelidir.

"Chou büyük hediyeler dağıttı ve iyi insanları zenginleştirdi.

"Chou'nın her ne kadar yakın akrabaları varsa da, bunlar benim erdemli insanlarıma eşit değildir. Halk yalnız bir kişiye, bana, suçu yüklemektedir.

"O, bütün ölçüleri göz önünde tuttu, yasaları gözden geçirdi. Görevinden atılmış memurları yerlerine getirdi. Ve ülkede iyi bir hükümet kurdu.

"Yok edilen devletleri ve aileleri yeniden kurdu. Yalnızlığa çekilenleri yeniden görevleri başına getirdi. Böylece imparatorluk içinde halk ona bağlandı.

"Önem verdiği başlıca şeyler, halkın yiyeceği, yas ve kurban törenleriydi.

"İyilikseverliği ile o herkesi kazandı. İçten oluşu halkı kendine inandırdı. Ciddi çalışması ile başarısı büyük oldu. Ve adaletinden herkes memnun kaldı."

II. Tzu-chang, Konfüçyüs'e sordu: "İktidarı ele geçiren bir kişi halkını iyi yönetmek için ne yapmalı?"

Üstat yanıtladı: “Beş üstünlüğü yüceltirse dört kötülükten uzak durursa, halkını iyi yönetebilir.”

Tzu-chang dedi ki: “Beş üstünlükten neyi kastediyorsunuz?”

Üstat, “İktidarda olan bir kişi aşırı harcamalar yapmadan yararlı olabilirse, halkına bıkkınlık vermeyecek görevler verirse, istediği şeyi açgözlülük yapmadan alabilirse, gururlu olmadan saygınlık kazanırsa, ürkütücü olmadan yüce olabilirse,” yanıtını verdi.

Tzu-chang dedi ki: “Aşırı harcama yapmadan faydalı olmaktan neyi kastediyorsunuz?”

Üstat yanıtladı: “İktidarı elinde tutan halkı için yararlı işler yapar ve halk bundan yararlanırsa, bu, aşırı harcama yapmadan yararlı olmak değil midir? İyi işçileri seçer ve onları çalıştırırsa, bundan kim şikâyet eder? İstekleri devletin iyiliği için olursa, onu açgözlü olmakla kim suçlar? Halkı az olsun, çok olsun, ona hiç kimse saygısızlık etmeye cesaret edemez. Bu, gururlu olmadan saygınlık kazanmak değil midir? Kendine uygun elbise ve şapka giyer, bakışları da ciddi olursa, elbette saygı görür. Bu, korkunç olmadan yüce olmak değil midir?”

Tzu-chang sordu: “Dört kötü şeyden neyi kastediyorsunuz?”

Üstat yanıtladı: “Halkı eğitmeden onları ölüme sürüklemek, buna zulüm denir. Onları önceden bilgilendirmeden iş yüklemek, buna baskı denir. Acelesi olmayan buyruklar çıkarıp sonra bunların hemen yapılmasını istemek, buna gaddarlık denir. Genel olarak insanlara bir şey verirken ya da onları ödüllendirirken cimri davranmak, buna yersiz davranış denir.”

III. Üstat dedi ki: “Göğün buyruklarını bilmeden büyük ve üstün insan olma olasılığı yoktur.”

IV. “Toplum kurallarını bilmeden kişilik sahibi olunamaz.

“Konuşmasını bilmeden, insanları tanımak olanaksızdır.”

[1] Meng İ: Lu derebeyliğinin (kuzey doğu Çin'de) büyük rütbeli subaylarından biri. Ho-chi de denir. O ünlü üç ailesinden birinin başkanıdır.

[2] Fan Ch'ıh: Konfüçyüs'ün öğrencisi.

[3] Meng Wu: Meng İ'nin oğlu ve Üstadın öğrencisi.

[4] Tzu-yü: Konfüçyüs'ün seçkin öğrencisi.

[5] Hui (Yen Hui:) Üstadın en çok sevdiği öğrencisi.

[6] Yu (Tzu-lu:) Konfüçyüs'ün en çok beğendiği öğrencisi.

[7] Tzu-chang: Bir öğrenci.

[8] Dük Ai: Lu derebeyliğinin Dükü.

[9] Chi K'ang (Chi-sun Fu:) Lu derebeyliğinde üç ünlü ailenin başkanı.

[10] Yin sülalesi (veya Shang sülalesi) MÖ 1450-1050. Hsia sülalesi: Çin'in ilk sülalelerinden biri sayılır. (MÖ 1800-1500)

[11] Chou sülalesi: MÖ 1050-247. Konfüçyüs'ün yaşadığı çağ.

[12] Kung-yeh Ch'ang: Konfüçyüs'ün damadı. Kuşlarla konuştuğu iddia edildiği için hapse atılmıştır.

[13] Nan Yung: Üstadın bir öğrencisi.

[14] Tzu-chien: Konfüçyüs'ün öğrencisi ve o dönemin devlet adamı.

[15] Yung: Konfüçyüs döneminde değerli bir kişi, Tsan Yung da denir.

[16] Ch'i-tiao K'ai: Diğer adı Tsai Wo'dır.

[17] Ch'iu: Tsan Yu'dır (Konfüçyüs'ün öğrencisi).

[18] Ch'ıh: Tzu Hua'nın öbür adıdır. Üstadın sevdiği bir öğrencisi.

[19] Tsai Yü: Öbür adı Tsa Wo'dır (Konfüçyüs'ün öğrencisi).

[20] Shan Ch'ang: Üstadın bir öğrencisi.

[21] Kung Wen: We derebeyliğinin üst düzey memurlarından biri.

[22] Tzu-ch'an: Cheng derebeyliğinin (Orta Çin) Başbakanı.

[23] Yen P'ing: Konfüçyüs zamanında üstün kişilerinden biri.

[24] T'sang Wen: Lu derebeyliğinin büyük komutanlarından.

[25] Chi Wen: Lu derebeyliğinin büyük komutanlarından.

[26] Ning Wu: Wei derebeyliğinde büyük bir devlet adamı.

[27] Ch'an: Orta Çin'de bir derebeylik.

[28] Po-i ve Shu-ch'i: Shang sülalesi zamanında iki ünlü kişi.

[29] Wei-shang Kao: Lu derebeyliğinde bir kişi.

[30] Tsao Ch'iu-ming: Konfüçyüs zamanında önemli kişilerinden.

[31] Yen Yüan ve Chi Lu (Tzu-lu'dır): Üstadın öğrencileri.

[32] Tzu-sang ve Po-tzu: Bunlar hakkında bilgi verilmiyor. Chung-kung Tsan Yung'ın (Yung) öbür adıdır (Konfüçyüs döneminde değerli bir kişi).

[33] Yüan Sze: Konfüçyüs zamanında çok dürüst bir devlet adamı.

[34] Chi K'ang: Tzu-lu'nın adı. Chung-yü: Öbür adı Tzu-kung'dır. Ts'sa: Tsze-yü'dür. Her ikisi de Konfüçyüs'ün öğrencisidir.

[35] Min Tzu-ch'ien: Üstadın önemli öğrencilerinden.

[36] Wen nehri: Ch'i ve Lu derebeylikleri arasından geçer.

[37] Po-niu: Üstadın bir öğrencisi.

[38] Yen Ch’iu: Bir öğrenci.

[39] Tan-t’ai Mieh-ming: Bir öğrenci.

[40] Meng Chıh-fan: Lu derebeyliğinde önemli bir komutan.

[41] T’o: Wei derebeyliğinde bir devlet adamı. Prens Chao: Wei derebeyliğinde askeri görev yapmış, yakışıklılığı ile ünlü bir prens.

[42] Konfüçyüs zamanında köşeli bir içki kabının şekli değiştirilmişti. Fakat aynı ad hâlâ kullanılıyordu.

[43] Nan-Tzu: Wei Dükü’nün eşi ve adı geçen prens Chao’un üvey kız kardeşi; iki kardeş, ikisi de kötü ün kazanmışlardı.

[44] İhtiyar P’ang (Lao P’ang): Konfüçyüs’ün kendisi için kullandığı ve alçakgönüllülüğü ifade eden bir kelime olduğu gibi, bazı araştırmacılar bunun Lao-tzu, bazıları da Yin sülalesi zamanında yaşamış değerli bir kişi olduğunu ileri sürer.

[45] Chou Dükü: Chou hanedanı krallarından Wen’in oğludur.

[46] Yen Yu: Üstadın öğrencisi. Burada, yukarıda adı geçen Nan-tzu’nın üvey oğlu tarafından öldürülmek istenmesi sorunu konuşulmaktadır.

[47] İ-Ching: Değişiklikler kitabı, beş klasik kitaptan biri.

[48] Sheh: Sh’u derebeyliğinde (güneyde) bir eyalet.

[49] Huan Tui: Sung derebeyliğinin üst düzey devlet adamlarından biri ve hafiyelerin başı.

[50] Ch’en derebeyliği: fiimdiki Honan eyaletinde (Kuzey Çin).

– Dük Chao: Lu Dükü (MÖ 541-509). Bu zamanda aynı soy adını taşıyanların evlenmesi yasak edilmişti.

[51] Küng-hsi Hua: Öğrenci Ch’ıh, yani Tzu-Hua’dır.

[52] T’ai-po: Chou kiralı Wen’in torunu.

[53] Meng Chang-tzu: Wu derebeyliğinde büyük bir devlet adamı ve Meng-wu’nın oğludur.

[54] Shun ve Yü: Efsanevi imparatorlardandır (MÖ 2255-2206?). Yü, kanallar yapmıştır. Ve Hsia sülalesinin kurucusu kabul edilir (MÖ 2205-2198).

[55] Yao: Efsanevi imparatorlardan (MÖ 2357-2256?).

[56] Wu Wang: Chou hanedanının kurulması için çalışmış ve Shang’larla savaşmış bir kral. – Tang: Efsanevi imparatorlardan Yao’nın öbür adıdır.

[57] Pazar yerinde, sanıkların cezasını bildirmek için davul çalarak halkı toplarlarmış. Burada Konfüçyüs, öğrencilerinden davul çalarak Ch’iu’ye yanlışlarını bildirmelerini istemiştir.

[58] Üçüncü ayda kötü ruhlardan korunmak için bir nehirde ellerini ve elbiseleri yıkarlarmış.– Yağmur için yapılan yaz sunusu.

[59] Ssu-ma Niu (Tzu-niu): Ssu-ma Kang’dır. Sung derebeyliğinden Huan T’ui’nin kardeşidir.

[60] Chi-Tzu-ch’ang: Wei derebeyliğinden bir devlet memuru.

[61] Lu Dükü Hsüan (MÖ 609-591), her aileye ek olarak bir öşürlük daha fazla vergi koymuştur.

[62] Bu çağda Ch’u Dükü, Wei devletini babasına karşı elinde tutuyordu. Konfüçyüs burada temizleme kelimesini yolsuz bir iş yüzünden Dük için kullanmıştı. Ve Dükün istifa edip yerini babasına bırakmasını anlatmak istemiştir.

[63] O zaman Wei derebeyliği, K’ang-shu ve Lu derebeyliği de kardeşi Chao-kung tarafından yönetiliyordu. Aralarında sıkı bir birlik vardı.

[64] Chü-fu: Lu derebeyliğinin Batı sınırında küçük bir kent.

[65] Hsien wen: Yüan Sze'dır. Konfüçyüs'ün ölümünden sonra yalnızlığa çekilmiştir.

[66] Man-kung Kuo: Nan Yung olduğu ileri sürülür (Üstadın bir öğrencisi).

[67] Burada, Cheng derebeyliği kastediliyor. Bu, etrafı büyük ve güçlü devletlerle sarılı küçük bir devlettir. Fakat Tzu-ch'an (Başbakan), Pi-Shan ve Shı-shu gibi değerli devlet adamlarına sahipti.

[68] Tzu-hsi: Ch'u derebeyliğinin Başbakanı.

[69] Meng Kung-cho: Meng veya Chung-sun ailelerinin başkanıydı. Konfüçyüs tarafından çok beğeniliyordu. O günlerde Tsin derebeyliği, Wei, Chao ve Han gibi üç ailenin elindeydi. Tang ve Hsieh ise küçük devletlerdi.

[70] Tsang Wu-chung, Lu derebeyliğinde çok değerli bir asker. Ona Kutsal insan da diyorlardı.

[71] Kun-ming Chia: Bu kişiye ilişkin pek bilgimiz yoktur. Kung Shu-Wen'in öğrencisi olduğu sanılıyor. – Kung-shu Wen: Wei derebeyliğinde bir asker. Dük ailesinden gelmiştir. Ve Kung-shu ailesinin kurucusudur.

[72] Tsin Dükü Wen (MÖ 636-628) ve Ch'i Dükü Huan (MÖ 681-643) Çin tarihinde önemli rolü olan iki büyük önder.

[73] Dük Huan ve kardeşi Chiu, Ch'i derebeyliğinden kaçmışlardı. Chiu, bakanlardan Shao Hu ve Kuan Chung ile Lu'ya gitmişti. Ch'i prensinin ölümü üstüne Huan, kardeşi Chiu'dan önce Ch'iye geldi ve buranın yönetimini eline aldı. Lu derebeyinden, kardeşinin öldürülmesini ve iki bakanın da geri gönderilmesini istedi. Prens öldürülünce bakan Shao Hu da intihar etti. Kuang chung ise Ch'i'ye döndü ve Başbakan oldu. Ülkeyi iyi yönetti. Tzu-lu, bunun utanç verici iyi bir davranış olduğu düşüncesindeydi.

[74] Eskiden Çin'de sağ taraf onur makamı olarak kabul edilirdi. Burada, gerek saç şekli ve gerekse sol tarafın kullanılması, barbar kabilelerine has bir şey olarak kabul ediliyordu.

[75] Wei Dükü Ling: Öbür adı Yüan'dır (M.Ö. 533-492). Man-Tzu'nın kocasıdır. — Chung-shu Yü: Kung Wen'dir (We derebeyliğinin üst düzey memurlarından biri).

[76] Chan Ch'ang (Chan Heng): Ch'i Dükü Chien'in bakanı (MÖ 481).

[77] Chü Po-yü (Chü Yüan), Wei derebeyliğinde bir asker ve Konfüçyüs'ün öğrencisi.

[78] Ch'i: Eski çağlarda 1000 Li koşan bir atın adıydı.

[79] Kung-po Liao: Chi Dükü'nün akrabalarından biri. – Chi-sun: Chi ailesi. – Tzu-fu Ching-po: Lu derebeyliğinde yüksek rütbeli bir memur.

[80] Shıh-men (taş kapı): Lu derebeyliği ile Ch'i derebeyliği arasında bir geçit.

[81] Taştan yapılmış müzik aleti: Adı Ch'ing'dir. Çin'in sekiz ünlü müzik aletinden biridir.

[82] Kao-tsung: Kral Wu-tsung'dır (MÖ 1324-1264).

[83] Yüan Tsan: Konfüçyüs'ün bir tanıdığı. Fakat kendisi bir Taoisttir.

[84] Konfüçyüs bu çocuğu toplum kuralları öğrenmesi için yanına almıştı. O çağın toplum kurallarına göre, böyle bir çocuk, odada misafir varken bir köşede oturur, büyükleriyle beraber giderken, birkaç adım geriden yürürdü.

[85] Shun hükümdarken, yanında çok yetenekli ve değerli bakanları vardı. Onlar ülkeyi çok iyi yönetti. Ama hükümdarın kişiliğinin güçlü oluşu da bunda etkili olmuştu.

[86] Müzik Üstadı Mien kördü. O zamanlar körler daha duygulu ve daha yetenekli olduklarından ve sonra yardıma muhtaç bulunduklarından konservatuvarda görevlendirilirlerdi.

[87] Chuan-yü: Lu derebeyliğinde küçük bir ülke, hükümdarı soylu bir aileden geliyordu. Konfüçyüs'ün iki öğrencisi, Tsan Yü ve Chi Lu, burada Chi ailesinin hizmetindeydiler.

[88] Chao Tsan: Eski çağların, değerli tarihçilerinden biri. Bazıları Shang, bazıları da Chou devrinde yaşadığını ileri sürer.

[89] MÖ 609'da Dük Wen öldüğü zaman, veliaht da öldürülmüştü. Cariyelerden birinin oğlu Hsüan tahta geçti. Ondan sonra çocukları yönetimi ellerinde tuttular. Huan'lar: Dük Huan'ın soyundan gelmiş aileler.

[90] Ch'an K'ang: Tzu-ch'in'dir (Konfüçyüs'ün ikinci dereceden öğrencisi). Po-yü: Konfüçyüs'ün oğlu.

[91] Burada eskiden bir prensin karısına ne gibi adlar verildiğini gösteriyor: Fu-jen, yardımcı (eş). Chün Fu-jen, Prensin yardımcısı (eş). K'ua Hsiao Chün, Prensin küçük değerlisi. Hsiao Tung, küçük kız.

[92] Wu-ch'ang: Lu derebeyliğinde P'i bölgesindedir. Tzu-yü, buranın yöneticisiydi. Konfüçyüs aşağıdaki cümlede, 'bir tavuk kesmek için bir inek bıçağının kullanılması' ile, yüksek prensiplerin Tzu-yü tarafından uygulanmakta olduğunu anlatmak istemiştir.

[93] Kung-shan Fu-tsao: Kung-shan Funiu da denir. Yang Ho ile birlikte Chi Huan'ın hapsedilmesinden sonra, Fu-tsao, Konfüçyüs'ü davet etmişti.

[94] Chou devletinin yeri, Lu derebeyliğinin batısındaydı. Pi de buranın bir parçasıydı. Böylece Konfüçyüs buraya gelmekle bir Doğu Chou hanedanı kurarak Kral Wen'in yaptığını yapacaktı. Fakat Pi'ye gitmedi.

[95] Pi Hsi; Tsin derebeyliğinde Chung'mao kentinin komutanı. O günlerde burada Chao ailesi vardı.

[96] Chao-nan ve Shao-nan: Shıh-ching'in (şiir kitabı) ilk bölümü.

[97] Tzu Pei: Hakkında pek az bilgi vardır. Lu derebeyliğinde küçük bir memurdu. Bir ara Konfüçyüs'ün derslerine devam etmiştir. Yaptığı yanlışlar yüzünden Konfüçyüs ondan hiç hoşlanmamıştır.

[98] Çin'lilere göre 40 yaşında bir insan en olgun çağındadır. Bu yaştan sonra artık sönmeye yüz tutar.

[99] Meng Chuang-tzu: Meng ailesinin başkanıdır. Babası gibi kendisi de üst düzeyde bir insandı. Babası öldükten sonra, beş yıllık yas zamanında, babasının koyduğu kötü memurları bile işinden çıkarmamış ve böylece, babasına karşı olan saygısını sürdürmüştür.

[100] Yang Fu: Tsang Shan'ın yedi öğrencisinden birisi.

[101] Wei'li Kung'sun Ch'ao: Wei düklerinin çevresinden. Chung-ni: Konfüçyüs'ün adı.

[102] Shu-sun Wa-shu: Shu-sun ailesinin (Lu derebeyliğinde) başkanlarından biri.

[103] Yao, Shun, Yü ve T'ang için bak. not. 54-55-56.